



# TRIMITAS



9771392475004

1,99 €

---

## VALERIJOS PATIRTYS:

po sunkiausių  
išbandymų  
gyvenimas tik  
prasideda

---

leškote originalios  
dovanos?  
Padovanokite „Trimito“  
prenumeratą.



Prenumeratos dovanų  
kuponas žurnalui  
„Trimitas“ – tai dovana,  
kuri džiugins visus metus.

Įsigyti dovanų kuponą ir  
pradžiuginti artimą šaulį  
prasminga dovana galite ČIA

[https://prenumerata.lt/  
prenumerata/trimitas](https://prenumerata.lt/prenumerata/trimitas)



2025 M. NR. 12 (1404)  
TIRAŽAS 1000 EGZ.

© „TRIMITAS“, 2025  
LEIDINIO INDEKSAS 5291.  
ISSN 1392-4753



LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

# TRIMITAS

## ŠIAME NUMERYJE:

- 2 AŠ ESU ŠAULĖ / LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ  
**Sunkią ligą įveikusi Valerija: noriu įkvėpti kitus**
- 6 VEIKLOS PULSAS | METŲ APŽVALGA / VALDAS KILPYS  
**Kuopos vadų diena. Metai sėkmingi, bet iššūkių nestigs**
- 8 VEIKLOS PULSAS | KURSAI / LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ  
**Vadų rengimas: kursai lyderystei stiprinti**
- 11 NUTARIMAI  
**Eilinis LŠS suvažiavimas. 2025 m. gruodžio 6 d.**
- 12 IŠEIVIJOS ŠAULIAI / STASYS IGNATAVIČIUS  
**Vlodo Putvinskio darbų tęsėjas – profesorius Vaidievtis Andrius Mantautas**
- 14 JAUNIEJI ŠAULIAI / LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ  
**Patirtys ir iššūkiai stovyklose: aktualu dirbantiems su jaunimu**
- 16 ŠAULIAI STUDENTAI | SAJA / SAJŪNĖ KAROLINA  
**Mūsų bendrystė korporacijoje**
- 18 KONKURSO NUOTRAUKOS  
**Geriausi nuotraukų konkurso „Fotopatruelis“ kadrai**

**Išleidžiamas paskutinę kiekvieno mėnesio savaitę.**

**Kasdienes naujienas apie Lietuvos šaulių sąjungą skaitykite oficialiame tinklalapyje [www.sauliusajunga.lt](http://www.sauliusajunga.lt)**

**f Lietuvos šaulių sąjunga**

- KIBERNETINIS SAUGUMAS  
**20 Paaiškino, kodėl sukčiams ypač patinka didieji metų išpardavimai**
- IŠMOKTOS PAMOKOS / GABRIELIUS E. KLIMENKA, EDUARDAS KLIMENKA  
**22 Metai apie ekstremalias situacijas ir evakuaciją. II dalis**
- ATSPARUMAS / LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ  
**24 Pokalbis su „Chistorike“. Apie socialinius tinklus ir pakitusį praeities pažinimą**
- ATSPARUMAS / MARIUS STASKEVIČIUS  
**27 Citata: „Iš esmės man rūpi tik Ukraina“**
- SPORTAS / VALDAS KILPYS  
**28 Maratoną su ekipuote įveikę šauliai: „Susikrovėme kuprines, apsivilkome liemenes ir į trasą“**
- ATMINTIS / KĘSTAS VASILEVSKIS  
**30 Nešti šventąją ugnį – didelis įsipareigojimas birutietėms**
- VIENA ISTORIJA / LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ  
**32 Šaulių namai – kultūros židiniai ir fenomenas**
- ARSENALAS / VALDAS KILPYS  
**34 „Walther PP“ ir „PPK“ – nesenstanti klasika**
- „TRIMITUI“ – 105 / VYTARAS RADZEVIČIUS  
**36 Ką rašė „Trimitas“?**

VYR. REDAKTORĖ Lina Kasparaitė-Balaišė  
KALBOS REDAKTORĖ Sandra Balžekaitė  
KORESPONDENTAS Valdas Kilpys  
DIZAINAS Greta Janutytė,  
Paulius Budrikis (CRITICAL)

VIRŠELIO NUOTRAUKA: Šaulė Viktorija Uogelienė  
NUOTR. AUT.: Jurgita Kunigiškytė

REDAKCIJOS KOLEGIJA:  
Žilvinas Neliubšys / CV narys  
Aurimas Navikas / CV narys  
Augustas Žukauskas / CV narys  
Aušra Garnienė / LŠS Komunikacijos skyriaus vedėja  
Gabrielius E. Klimenka / šaulys  
Gertrūda Šitkauskaitė / neformaliojo švietimo mokytoja  
Gintautas Vasilevskis / išseivijos šaulys

Autorių dėmesiu – norinčius publikuoti savo parengtus straipsnius žurnale prašome su redakcija suderinti temą iš anksto, o medžiagų kitam numeriui laukiame iki einamojo mėnesio 10 dienos imtinai!

SPAUSDINO UAB „JUDEX SPAUDA“  
Europos pr. 96C, LT-46351, Kaunas  
Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuvę.

LEIDĖJAS: Lietuvos šaulių sąjunga  
[FACEBOOK.COM/SAULIUSAJUNGA.LT](https://facebook.com/sauliusajunga.lt)

ADRESAS: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.  
EL. P. [redakcija@sauliusajunga.lt](mailto:redakcija@sauliusajunga.lt)

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone. Rankraščiai negrąžinami ir nerecenzuojami.

# SUNKIĄ LIGĄ ĮVEIKUSI VALERIJA: NORIU ĮKVĖPTI KITUS

Tekstas: LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ

Nuotraukos: ASMENINIS  
VALERIJOS UOGELIENĖS ARCHYVAS

**Neretai gyvenimo sukrėtimai mus sustabdo, priverčia abejoti savimi ar kitais. Tačiau yra žmonių, kurie sunkiausią akimirką randa jėgų ir prasmę. Viena jų – šiais metais šaule tapusi trijų vaikų mama Valerija Uogelienė. Prieš pusantrų metų ji išgirdo krūties vėžio diagnozę, po kurios – sudėtingas ir ilgas gydymas. Tokia patirtis galėjo palaužti, bet Valerijai tai tapo naujo kelio pradžia. Šiandien ji ne tik sėkmingai tęsia gydymą, bet ir įgyvendino savo seną svajonę – tapo Šaulių sąjungos nare.**

1.-2. Viena iš šauliškų veiklų.

3.-5. Šeima - didžiausia vertybė ir atrama.



1

Vilniuje gyvenanti Valerija grėsmingą diagnozę išgirdo, kai jai buvo 37 metai. Aktyvus gydymas truko šiek tiek ilgiau nei metus, jį baigė šią vasarą, dabar tęsia medikamentinį gydymą, jai taikoma taikinių terapija. Jis vyks metus ir dar dešimt metų bus tęsiamas hormoninis gydymas. „Liko devyneri metai, tai jau nedaug“, – sako šypsodamasi ir pozityvumu trykštanti Valerija.

Metų pabaiga – tai laikas, kai ieškome šilumos, šviesos, tikėjimo nauja pradžia ir vilties ateityje. Valerijos istorija kaip tik ir yra apie viltį, atkaklumą ir tikėjimą, kad net po sunkiausių išbandymų gyvenimas tik prasideda. Šiame interviu su Valerija kalbamės apie jos patirtis ir kelią į Šaulių sąjungą.

Valerija, papasakokite apie save, kuo užsiimate, kokie jūsų pomėgiai?

Esu trijų nuostabių berniukų mama ir žmogus, kuriam labai svarbu nuolat augti ir būti pavyzdžiu. Dirbu personalo srityje – ši profesija man leidžia būti arti žmonių, juos pažinti, suprasti ir padėti atsiskleisti. Laisvalaikiu daug sportuoju, žaidžiu paplūdimio tenisą, skaitau, mėgstu keliauti ir ypač myliu kalnus. Su šeima daug laiko leidžiame gamtoje: važinėjame dviračiais, stovyklaujame, tyrinėjame naujas vietas. Šeima ir judėjimas – du dalykai, kurie mane labiausiai pripildo.

1

**Prieš man išgirstant ligos diagnozę viskas atrodė taip stabilu, gyvenimas sustyguotas, o kai taip netikėtai viskas atsitiko, supratau, kad vienu spragtelėjimu gyvenimas gali visiškai pasikeisti.**

Dalytis asmeniniais išgyvenimais ir ligos istorija nėra lengva, kartu tam reikia ir daug drąsos. Kaip nusprendėte pasidalyti savąja?

Aš jau seniai jutau, kad man reikia pasidalyti savo istorija. Tai noriu padaryti, kad įkvėpčiau kitus žmones, kuriems tai gali būti svarbu. Nors nesu tas žmogus, kuris labai mėgtų viešumą, gal taip galėsiu padėti kitiems. Padėti kitiems – man labai svarbu.

Prieš pusantrų metų, kai tik sužinojau apie savo ligą, pradėjau ieškoti informacijos ir žmonių, kurie patiria tą patį, bet informacijos tuo metu buvo labai mažai. Jau tada pagalvojau, kad gal reikėtų, tarkime, „Instagram“ socialinėje platformoje rašyti, bet tada supratau – tai ne man, turėčiau kiekvieną kartą kovoti su savimi. Šią mintį apleidau, paskui teko sutikti daug žmonių, kurie pradėjo tokią veiklą, savotiškai realizavo mano mintis. Tapusi šaule, vėliau vartydama žurnalą „Trimitas“, pamaniau, kad dabar turiu papasakoti savo istoriją, gal kam nors ji bus naudinga.

Kaip atrodė jūsų gyvenimas iki ligos diagnozės? Ar buvo kažkas, kas jus ypač džiugino ar įkvėpė?

Gyvenimas buvo intensyvus. Kupinas darbų, buities, sporto, kelionių ir šeimyninių nuotykių. Mane labiausiai džiugindavo aktyvumas, gamta ir laikas su šeima. Atrodė, kad viskas sustyguota – gal net per daug. Tą akimirką dar nesupratau, kad gyvenimo tempas gali pasikeisti per sekundę.



2



4

Kada sužinojote apie savo ligą ir kokios buvo pirmosios mintys?

Diagnozė mane sustabdė labai staigiai, tai buvo lyg staiga nuspausti stabdžiai, pradžioje gerokai išleki į priekį, bet sugrįžti atgal su dideliu trenksmu ir tik tada supranti, kas įvyko. Pirmosios mintys buvo apie berniukus – kaip jiems pranešti, kaip su visu tuo išlikti, kaip nepalūžti... O tada atėjo suvokimas, kad viską reikia daryti visų pirma dėl savęs. Noriu gyventi, noriu jausti, noriu patirti dar daug nepatirtų dalykų ir noriu matyti, kaip užauga mano vaikai. Tas vidinis balsas ir tapo mano kryptimi. Labai aiškiai pasakiau sau – aš pasveiksiu ir kitaip net būti negali, apie kitokį variantą nė nesvarsčiau.



3



5

Kai sužinojau apie ligą, buvo gegužės mėnuo, vaikams iš karto nesakiau, nes galvojau tegul pasibaigia mokslo metai, kad nebūtų daug streso. Vyras, keliaudamas su vyresnėliu, jam pasakė apie mano situaciją, bet šis neišsidavė man, kad žino. Kai vieną dieną vyras buvo išvykęs, likau su trimis vaikais, o man reikėjo važiuoti pas gydytoją, tada buvau priversta jiems pasakyti, kur aš važiuoju. Neturėjau galimybės jų palikti kažkur. Tada ir sakau: „Vaikai, tokia situacija – aš sergu. Tada netikėtai vyresnėlis perėmė visą kalbą: „Mama, aš žinau. Aš apie tavo ligą pasiskaičiau, daug vaizdo įrašų peržiūrėjau, čia nieko baisaus, išgyvenamumas yra didelis. Mes viską atlaikysime.“ Mažiukas, kuriam tada buvo treji metukai, dar nesuprato »

situacijos, bet ir jį ruošiau sakydama: „Kai mamytė liks be plaukučių ant galvytės, galėsi man saulytę nupiešti.“ O vidurinį sūnų labai palaikė brolis, bet jam buvo labai svarbu plaukai, jis labai mėgo ilgus mano plaukus. Jo pirma reakcija išgirdus apie mano ligą ir buvo susijusi su plaukais: „Mama, tai kaip dabar tu būsi be plaukų!“ Ir tuo momentu man labai padėjo mano vyriausias sūnus, palaikė: „Nieko, plaukai ataugės, čia mažiausia problema, čia juk laikina.“ Plaukai man nenuslinko, tik gerokai suplonėjo, teko juos pasitrupinti.

Jūs – aktyvi ir labai tvirta asmenybė. Kur sėmėtės jėgų sunkiausiais momentais, kas padėjo nepalūžti?

Jėgų suteikė vaikai, o stiprybės – suvokimas, kad turiu būti geriausia sau. Kovojau ne tik dėl jų – pirmiausia dėl savęs, nes tik tvirtas žmogus gali būti tvirta mama. Mane palaikė šeima, draugai, sportas (kiek jis tuo metu buvo įmanomas) ir noras sugrįžti į gyvenimą visa jėga.

Sau sakiau, kad man nebus taip, kaip visiems, aš būsiu aktyvi, nes toks esu žmogus. Prasidėjus chemoterapijos gydymui ėmiau dar intensyviau sportuoti: pradėjau bėgioti, užsiregistravau į paplūdimio teniso treniruotes, du kartus per savaitę ten lankiausi. Kai jau atrodydavu, kad nėra jėgų, tiesiog priversdavau save atsistoti ir eiti. Viskas taip pavyko, kad net mano plaukai nuo gydymo taip stipriai nenuslinko, jie slinko, bet nebuvau visiškai plika.

Sirgdama ir dirbau, kol man taikė chemoterapiją, vieną dieną eidavau į chemoterapiją, kitą – į darbą. Man patinka dirbti su žmonėmis. Svarbu žinoti, kaip jie jaučiasi, kada serga, kada atostogauja, kada jiems darbe gerai, o kada jame jaučiasi blogai.

Ar buvo akimirklų, kai atrodė, kad viso to nebeįmanoma tęsti? Kaip pavyko jas įveikti?

Taip, tokių akimirklų buvo per visus gydymo etapus: chemoterapiją, mastektomiją, švitinimą. Sunkiausia buvo priimti pasikeitusį kūną, nuo gydymo augo svoris. Bet kartu psichologiškai tapau stipresnė nei bet kada anksčiau. Kai supratau, kad kūnas gali keistis, bet mano vertė – ne, įvyko lūžis. Nuo tada jaučiau tik augimą.

Visas jėgas radau savyje, bet buvau apsilankiusi ir vienoje grupinėje terapijoje.

Terapija padėjo, nes leido suvokti, kad esu tokia ne viena, ne vien mano kūnas ligos metu keičiasi. Ir, žinoma, vyro palaikymas buvo svarbus, jis sugebėjo palaikyti sakydamas gražius žodžius.

Noriu padėkoti savo šeimai ir visiems, kurie ėjo kartu su manimi per kiekvieną gydymo etapą. Jų tikėjimas manimi pavertė mane tokia stipria, kokia esu šiandien.

Kaip ši patirtis pakeitė jūsų požiūrį į gyvenimą, į save, kitus žmones? Ar atsirado naujų vertybių ar prioritetų, kurių anksčiau neturėjote?

Liga visiškai pakeitė mano vidinį kompasą. Dabar daug aiškiau matau, kas tikra ir kas neverta energijos. Tapau atviresnė, jautresnė, bet kartu ir tvirtesnė. Supratau, kad kiekvienas žmogus neša savo išgyvenimus, todėl verta būti švelnesniems vieni kitiems.

Taip pat suvokiau, kad nereikia nieko atidėlioti. Prieš man išgirstant ligos diagnozę viskas atrodė taip stabilu, gyvenimas sustyguotas, o kai taip netikėtai viskas atsitiko, supratau, kad vienu spragtelėjimu gyvenimas gali visiškai pasikeisti. Tai jausmas lyg paspaudus gyvenimo stabdį, sulėtėjo tempas, atėjo suvokimas, kad nėra kur skubėti, bet svarbu neatidėlioti. Esu sau pasakiusi, to laikausi, skatinu ir kitus – jeigu labai ko nors norite: ar nusipirkti, ar padaryti, ir jeigu tik galimybės leidžia, imkite ir darykite DABAR. Net ir su šia mano istorija čia, žurnale, nusprendžiau nebeatidėlioti ir pasiūlyti savo istoriją. Nors buvo minčių, kad gal ne dabar, gal tada, kai plaukai ataugės, sau gražesnė būsiu. Bet nusprendžiau – čia ir dabar, jeigu atėjo mintis – turi daryti. Vidinė būsena geriausiai pasako, kaip ir kada.

Atsirado ir kiti prioritetai. Dabar man svarbiausia – sveikata, santykiai ir prasminga veikla. Nebesivaikau dalykų, kurie nesuteikia vidinės ramybės. Nebeleidžiu sau pasakyti „vėliau“. Viskas, ką noriu patirti, prasideda šiandien.

Ar šios jūsų nuostatos atvedė ir į Šaulių sąjungą? Kada ir kaip kilo mintis tapti šaule?

Mintis manyje buvo daugelį metų. Vis atidėliojau – kaip dažnai gyvenime: „kai bus laiko“, „kai vaikai paaugs“. Po ligos supratau, kad nėra ko laukti. Jei noriu, turiu daryti dabar. Ir ta mintis vėl sugrįžo labai aiškiai – tarsi vidinis šauksmas.

Jau vaikystėje labai norėjau stoti į Karo akademiją, bet tuo metu nesulaukiau palaikymo ir pasukau visai kita kryptimi. Kai kilo mintis prisijungti prie šaulių, mano aplinkoje nelabai buvo jų. Tiesiog pamačiusi, kad yra tokia organizacija, panorau čia būti. Vis pagalvodavau, o maždaug prieš mėnesį iki man sužinant ligos diagnozę vyrui buvau sakiusi, kad noriu stoti į Šaulių sąjungą ir ruošiuosi užpildyti dokumentus. Vyras tuomet pasiūlė geriau apsvarstyti šį sprendimą. Mintis taip ir liko mano galvoje, tuomet atėjo žinia apie ligą, bet galvojau, kai pasveiksiu, pirma, ką padarysiu, tai užsiregistruosiu į Šaulių sąjungą. Tarp pažįstamų šaulių neturėjau, bet buvo vienas kolega, kuris po darbo persirengdavo, užsilkdavo šaulio uniformą ir sakydavo, kad tai tarsi kažkokia trauka. Maniau, aš irgi taip noriu, noriu eiti padėti, investuoti savo gebėjimus ne tik darbe, šeimoje, bet ir didesnėje bendruomenėje. Kol dar tęsėsi mano gydymas, užpildžiau dokumentus, nelaukiau pabaigos. Džiaugiuosi šiuo savo žingsniu, ypač dėl to, kad savo vaikams esu pavyzdys, rodantis, jog reikia būti veikliems, veikti dėl Tėvynės, būti patriotiškais.

Ką jums reiškia priesaika ir šaulio uniforma?

Apie tapimą šaule pradėjau galvoti dar iki įvykių Ukrainoje. Bet šiuo metu džiaugiuosi, jeigu prireiks, kad žinosiu, kaip padėti kitiems, savo vaikams. Skeptikams sakau, kad jeigu prasidės tai pas mus Lietuvoje, mes skirsimės tuo, kad aš žinosiu, kaip elgtis, o jūs nežinosite.

Priesaika man yra pažadas sau – būti stipriai, atsakingai ir veikliai ne tik tada, kai lengva, bet ir tada, kai sunku. Tai įsipareigojimas ginti, padėti ir būti ten, kur esu reikalinga. Dėvėdama uniformą jaučiu didžiulį pasididžiavimą. Kiekvieną kartą, kai ją apsirengiu, jaučiuosi svarbi, pakylėta, tarsi jungčiausi prie didesnės jėgos. Uniforma man simbolizuoja drąsą, garbę ir atsakomybę. Tai ne šiaip drabužis – tai vidinė laikysena.

Labai gerai prisimenu jausmą priesaikos metu. Dieną prieš į svečius atvažiavo draugai. Mano draugė paklausė, kas su manimi važiuoja į priesaiką, ir tik tada susimąščiau – niekas, aš viena. Tai kartu man visiškai mano ne komforto zona, bet noras buvo toks stiprus, kad nė nesumasčiau, jog man reikėtų kompanijos. Važiavau viena, iš ryto nuvykau į Trakus, vėliau prijungė šeima. Man įsiminė brolio žmonos žodžiai po ceremonijos: „Tu tiesiog spindėjai, iš šešių šimtų žmonių išsiskyrei savo



6

6. Prasidėjus gydymui Valerija, siekdama gyventi aktyviai, užsiregistravo į paplūdimio tinklinio treniruotes.

7. Aktyvi veikla – Valerijos gyvenimo būdas.

7



vidiniu spindėjimu.“ Aš taip ir jaučiausi, jutau tokį didelį vidinį pasitenkinimą, tarsi šiurpuliukai bėgiotų. Neapsakomas jausmas. Milijono nesu laimėjusi, bet gal panašus jausmas, kaip laimėjus milijoną (*šypsosi*).

Ar vaikai, matydami jūsų pavyzdį, nesusidomėjo jaunųjų šaulių veiklomis?

Kalbant apie mano berniukus, aš dar gerokai anksčiau buvau juos užregistravusi į kariškas stovyklas, abu vyresnieji ten dalyvaudavo vasaromis. Kaip sakoma, savo norus pildai per vaikus, taip ir aš panašiai. Nenoriu jų versti, norėčiau, kad jie patys norėtų, nors juos skatinu, daug kalbu apie šaulius, jiems pasakoju savo įspūdžius. Dabar matau, kad jų nuomonė keičiasi. Prieš tai sakė, kad čia tikrai ne jiems. Dabar jau klausia, domisi, o jeigu jie ten eitų, ką ten veiktų. Manau, atėjus laikui pribręs ir jų noras prisijungti prie jaunųjų šaulių.

Ar buvimas šaule jums padeda jaustis tvirtesnei, labiau savimi pasitikėti? Koks buvo įsimintiniausias momentas nuo tada, kai tapote šaule?

Buvimas šaule labai padeda jaustis tvirtesnei. Šaulystė sustiprina mano vidinį stuburą. Po visų gyvenimo išbandymų šaulystė tapo tarsi patvirtinimu, kad aš galiu viską, ko imuosi. Ji primena, kad esu daugiau nei mano baimės ar praieities kovos. Tai pasitikėjimas savimi.

Vienas ryškiausių momentų nuo to laiko, kai tapau šaule, – suvokimas, kad įgyvendinau svajonę, kurią daugelį metų vis nustumdavau į šalį. Tai buvo tarsi vidinė pergalė prieš visas baimes ir atidėliojimus.

Gal turite savo kredo, kuris jus lydi po visų išbandymų?

Turiu net dvi man labai brangias mintis. Pirmoji: „Neatidėliok gyvenimo – jis vyksta dabar.“ Antroji: „Kiekvienas mes kuriame savo gyvenimo istoriją. Todėl verta mažiau ieškoti sėkmingų istorijų kituose, o drąsiau kurti savo.“

Jos atsirado šių mano gyvenimo įvykių laikotarpiu, ligos metu, ypač antroji. Pradėjusi ieškoti informacijos apie tai, kas sirgo šia liga ar išgyveno, dažnai teko aptikti tik liūdnas, gerosiomis istorijomis retai kas dalijasi. Lankydamasi grupinės terapijos paskaitoje sutikau merginą, kuri labai panašiai pasakė, aš šiek tiek perfrzavau jos mintį

pritaikydama sau, nes man tai labai rezonavo. Seniau jokių kredo neturėjau, tiesiog gyvenau, o gyvenimo tempas buvo toks intensyvus, kad atrodydavu, jog nuolat kažkur bėgu, tad ne nespėdavau susimąstyti. Liga privertė sustoti ir atsigręžti į save.

Ką norėtumėte pasakyti moterims ar jų artimiesiems, kurie dabar eina panašų kelią?

Noriu pasakyti, kad priimti save pasikeitusią yra procesas, bet jis suteikia nepaprastai daug vidinės jėgos. Leiskite sau jausti, verkėti, pykti, džiaugtis – viskas yra normalu. Nebijokite paprašyti pagalbos. Ir atminkite: jūs kovojate ne tik dėl kitų – pirmiausia dėl savęs. Kai būsite stiprios viduje, jokie gyvenimo iššūkiai neatrodys baisūs.

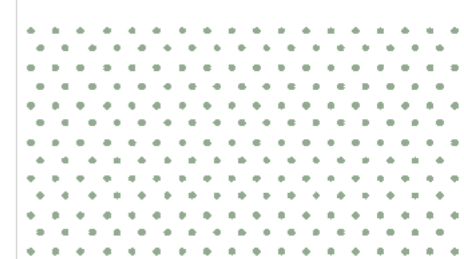
Kokius tikslus sau keliate artimiausiu metu tiek Šaulių sąjungoje, tiek asmeniniame gyvenime?

Būdama šaule noriu toliau augti – mokytis naujų įgūdžių, stiprėti fiziškai ir psichologiškai, būti aktyvi Šaulių sąjungos veikloje. Mano dabartinė sveikatos situacija tam tikrą fizinę veiklą šiek tiek riboja, nors to neakcentuoju ir darau viską, ką reikia. Esu stipri, bet kartu ir švelni asmenybė, mano širdis linksta prie Šaulių sąjungos veiklų, kuriose galėčiau padėti kitiems žmonėms išmokyti, norėčiau galbūt būti instruktore ar dirbti su švietimu, su jaunaisiais šauliais. Pagal specialybę esu pedagogė. Nors ir nepraktikuoju, grįžtu prie jos, esu labiau linkusi mokytį, padėti. Manau, tinkamiausia galėsiu būti ten.

Mano tikslai asmeniniame gyvenime – kurti gražias akimirkas su šeima, daugiau dėmesio skirti sau, savo vidinei stiprybei ir prasmingiems tikslams, kurie kurtų pridėtinę vertę.

Jei galėtumėte palinkėti ko nors sau prieš tuos pusantrų metų, kai išgirdote apie savo ligą, ką pasakytumėte?

Sakyčiau: „Nebijok. Priimk save tokią, kokia esi, ir pasitiek gyvenimu. Jis duos tau daugiau jėgos, nei gali įsivaizduoti.“



# KUOPOS VADŲ DIENA. METAI SĖKMINGI, BET IŠŠŪKIŲ NESTIGS



## ŽINIOS IŠ UKRAINOS

Lietuvos šaulių sąjungos vadas plk. Linas Idzelis tuo metu, kai vyko kuopų vadų diena, lankėsi Ukrainoje, vizitavo vietos karius. Prisijungęs nuotoliniu būdu LŠS vadas pasakojo apie ten susiklosčiusią situaciją, vietos aktualijas. Jo teigimu, Ukrainos karo pamokos turi būti išmoktos. „Būtina būti vietoje ir stebėti, kaip vyksta šiuolaikinis karas. Tiesioginės translacijos iš įvykių, vadovavimas „on line“, dronų valdymas ir naudojimas visomis pažangiausiomis technologijomis yra būtini išmokti dalykai“, – sakė plk. L. Idzelis.

Kuopos, skyriaus vadų vaidmuo yra labai svarbus, nes šie žmonės veikia drauge su kariais. Jie telkia, administruoja ir įkvepia tuos, kurie veikia „ant žemės“. Pasak LŠS vado, ydinga manyti, kad konflikto atveju būsime aprūpinti visomis reikiamomis priemonėmis. „Privalome būti sumanūs, nes viską teks daryti patiems“, – tiesioginės translacijos metu tvirtino plk. L. Idzelis.

Dar vienas svarbus aspektas – aiškus suvokimas, kad be technologijų pergalės tikėtis neverta. „Priešas yra labai klastingas ir daug visko turi. Mūsų yra nedaug, tad būtina nuolat mokytis, įsisavinti tai, ką jau išmoko ukrainiečiai“, – linkėdamas prasmingos kuopos vadų dienos sakė LŠS vadas.

## LAUKIA DAUG DARBŲ

Pristatydamas dienotvarkę LŠS vado pavaduotojas plk. lt. Gediminas Latvys sakė, kad LŠS vizija lieka ta pati. Strategija, tikėtina, gali keistis, nes geopolitinė situacija, aplinka sparčiai mainosi, tad reikia keistis ir organizacijai. Tačiau pokyčiai turi būti nuoseklūs. Pagrindinė užduotis, su kuria dabar susiduria mūsų organizacija, – derama integracija į Lietuvos kariuomenės komendantūrų sistemą.

Šauliai yra ir, ko gero, bus komendantūrų branduolys. Derėtų orientuotis į užnugario užduotis, stiprinti policiją ir kitas valstybės institucijas. Nemažai darbo laukia kuriant reikiamas pajėgas dronų gamybos, kūrimo srityje. Būtina eiti į savivaldybes, megzti ryšius verslo struktūrose ir telkti lėšas šiemis pajėgumams vystyti. Planuojamas dronų poligonas, kur operatoriai galės treniruotis ir tobulinti bepiločių orlaivių valdymo įgūdžius. Dėl teisinių apribojimų kyla šiokių tokių problemų įrengiant dideles šaudyklas, tačiau LŠS teisininkė Vaida Peleckienė tvirtino, kad dirbama ir šioje srityje. Jos teigimu, šiuo metu stiprinamos net kelios teisėkūros iniciatyvos, sietinos su griežtesne šaulių patikra, valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo bei Lietuvos

Respublikos elektroninių ryšių įstatymo papildymu. Planuojami pokyčiai ir Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatyme. Simboliška, kad tą pačią dieną, kai vyko kuopų vadų diena, sostinėje prisiekė net keli šimtai šaulių. Renginio antroje dalyje vyko lyderiaujančių kuopų vadų gerųjų praktikų pristatymai. Žinotina, kad kai kurios šaulių kuopos pagal pasirengimą nenusileidžia kariuomenės vienetams ir yra įtrauktos į gynybos planus. Atkreiptas dėmesys į būtinybę kurti paieškos ir gelbėjimo pajėgas.

## KALBA KUOPŲ VADAI IR PAVADUOTOJAI

**Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-osios rinktinės Visagino 905-osios kuopos vado pavaduotoja Jurgita Blaževičė**

*Džiaugiuosi praeitais metais. Kuopoje šauliai labai aktyvūs. Pati į šaulius įstojau tik prieš pusantį metų, bet tapau Garbės teismo pirmininke rinktinėje, kitas kuopos šaulys vadovauja orkestrui. Jaunieji šauliai taip pat aktyvūs, nors mūsų kuopa nėra didelė. Mūsų jaunieji atrenkami į įvairius LŠS renginius Lietuvos mastu, tad viskas lyg ir gerai. Žodžiu, esame labai nedidelė kuopa, bet pastebima.*

*Didžiausias iššūkis – surinkti suaugusius šaulius. Gyvename Visagine, ten itin daug rusakalbių. Jaunųjų šaulių surenkame per mokyklas, o dėl suaugusiųjų kebliau. Kitų metų tikslas – daugiau eiti į įmones, pas verslininkus ir pristatinti savo veiklą. Tikimės, kad kuopa didės, bet tam reikia įdirbio.*

**Lietuvos šaulių sąjungos Vakarų (Jūros) šaulių 3-osios rinktinės dronistų kuopos vadas „Profesorius“**

*Praeiti metai buvo labai intensyvūs. Gal net intensyvesni, nei tikėjomės. Stipriai pajudėjome pirmyn. Mūsų kuopa daugiausia specializuojasi dronų srityje. Surengėme daug renginių, daug pratybų su Lietuvos kariuomene. Truputį nebespėjame, nes daugėja žmonių, juos reikia apmokyti, o ir pratybų negalima nustumti į šoną. Dėl to lėkimo šiek tiek nukentėjo kuopos reikalai, todėl dabar galvojame, kad būtina keisti prioritetus. Ateina žiema, rengsime daugiau mokymų sau, tobulėsime kaip kuopa.*

*Žvelgdami į ateinančius metus planuojame skirti daugiau dėmesio komandiniam darbui. Žinant, kas vyksta Ukrainoje, ten dirba įvairūs žmonės, įvairios struktūros. Mes daugiausia dėmesio skyrėme individualiam mokymui, dabar tai reikia keisti, eiti pirmyn. Planuojame gauti daugiau įrangos, tad laukia nemažai darbų.*

**Gen. Povilo Plechavičiaus šaulių 6-osios rinktinės 610-osios kuopos vadas Egidijus Tamutis**

*Praeiti metai buvo patirčių kaupimo metai. Pirmiausia džiaugiuosi tuo, kad kuopa turi normalų, patikimą ryšį. Įsigijome reikiamą radijo stotis, antenas ir kitą reikiamą įrangą. Per pratybas „Perkūno bastionas“ šauliai turėjo ryšį visuose Šiauliuose ir net miesto apylinkėse. Daug padirbėjome, džiaugiuosi savo kuopos pasiekimais. Per praėjusius metus stipriai ūgtelėjome visomis prasmėmis.*

*Džiaugiuosi žmonių aktyvumu, motyvacija, kartais net tenka kiek pristabdyti. Vis klausia: „Kada dar judėsime, kada pratybos?“ O laiko turime tiek, kiek turime. Šiek tiek pasitvarkėme lėšų rinkimo mechanizmus ir turime vadinamųjų kuopos pinigų, už kuriuos ir įsigijome patikimo radijo ryšio įrangą. Kitais metais planuojame daugiau dėmesio kreipti į kovinį rengimą. Turime puikų šaulių rėmėją, instruktorių, amerikiečių karį, kuris dalijasi savo žiniomis. Visiems kitais metais linkiu neprarasti entuziazmo. Ruoškimės taip, kad paskui nereikėtų gailėtis.*

**Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės 212-osios kuopos vado pavaduotojas Gediminas Baranauskas**

*Sulaukėme nemažai naujų narių. Mūsų kuopa yra pilietinio pasipriešinimo, tad džiaugiamės, kad kai kurie šauliai perėjo ir bazinį šaulio kursą. Turime naują dislokacijos ir susibūrimų vietą Lietuvos aviacijos muziejuje, todėl mus džiugina faktas, kad čia yra ginkluotų šaulių. Stengiamės, kad kuopoje būtų ir ryšininkų, ir paramedikų, kad kuopa būtų universalesnė.*

*Didžiausias praėjusių metų iššūkis, ko gero, buvo pratybos „Taurus“. Teko vykdyti įvairias užduotis – nuo maisto gamybos iki apsaugos. Daugeliui tai buvo neįprasta, tačiau su viskuo sėkmingai susitvarkėme. Kartais net buvo neramu, ar savo šaulių per daug neišgąsdinsime. Kitais metais tikimės kuopos papildymo ir stengsimės išlaikyti naujus narius, nes neretai pasitaiko, kad juos apmokome, o jie vėliau pereina į komendantines kuopas. ×*

Tekstas ir nuotraukos: VALDAS KILPYS

2

1. Kuopos vadų diena – renginys, kuriame apžvelgti praėję ir ateinantys metai. Viskas, kas svarbu kuopos vadui.

# VADŲ RENGIMAS: KURSAI LYDERYSTEI STIPRINTI

Tekstas: Lina KASPARAITĖ-BALAIŠĖ  
Nuotraukos: VALDAS KILPYS

Šaulių sąjungos veiklos sėkmingumas neatsiejamas nuo stiprių ir kompetentingų visų lygių vadų. Tai yra žmonės, vadovaujantys skyriams, būriams, kuopoms. Šių metų pabaigą vainikavo du Šaulių sąjungos Mokymų ir nekinetinių operacijų centro (MNOC) organizuoti kursai: Šaulių kuopos vado ir Šaulių skyriaus vado kursai. Čia apžvelgsime jų specifiką.



## PIRMASIS KURSAS – KUOPOS VADAMS RENGTI

Vadų rengimas Šaulių sąjungoje vyksta pakopinės sistemos principu: nuo žemiausios grandies vadų iki kuopos vado rengimo. „Šiais metais vyko pirmasis Šaulių kuopos vado kursas. Jis organizuojamas atsižvelgiant į šaulių galimybes dalyvauti. Kurso mokomoji medžiaga aprėpia daug įvairių disciplinų, jos buvo išdėstytos per dvidešimt savaitių, tai yra kiek daugiau nei keturi mėnesiai. Kursas yra gana iššūkis dėl to, kad tikėtų šauliams ir derėtų prie mūsų organizacijos ypatumų.

# 3

Prisitaikome prie šaulių užimtumo, todėl kursas organizuojamas tiek studijuojant nuotoliu, tiek vakarais, o praktinė dalis būna savaitgaliais (nuo penktadienio vakaro iki sekmadienio). Kadangi tai pirmasis mūsų kursas, jį įgyvendindami darome ir analizę, matysime, ką galėtume patobulinti kitų kursų metu“, – apie kuopos vado kurso ypatumus pasakoja MNOC viršininkas mjr. Andrius Kvedaravičius.

Anot MNOC viršininko, šis ir kiti kursai reikšmingi, nes visi jie orientuoti į Šaulių sąjungos, kaip organizacijos, stiprinimą. „Kadangi tai yra sukurta organizacija, tad vadų rengimas yra vienas iš prioritetų. Jeigu mes neturėtume tinkamai parengtų vadų, organizacija iš vidaus struktūrine prasme būtų lengvai pažeidžiama ir sunkiai valdoma. Vadų rengimo aspektas yra labai svarbus, nes pagal šiandienę Šaulių sąjungos padalinių formavimo tendenciją kuopos vadas yra viena iš pagrindinių vadų kategorijų, kuopos vadas formuoja ir visą savo kuopos veiklą“, – pabrėžia mjr. A. Kvedaravičius.

Kurso nauda šauliams neabejotina. „Čia mokoma vadovauti padaliniui, planuoti jo karinį rengimą, pratybas. Vadas įgauna įvairių žinių tiek karinio rengimo, tiek vadovavimo, tiek planavimo srityse ir kartu gauna praktinių įgūdžių, sužino, kaip tai turėtų daryti taikos, o prireikus ir karo metu. Kartu mokymo programa aprėpia ir daugiau informacijos, kurse dalyviams suteikiamas supratimas, kaip veikia struktūrizuota karinė organizacija. Įsakymo gavimas, analizė, uždavinio performulavimas, užduočių paskirstymas padaliniams, įsakymo parengimas ir įsakymo vykdymo inicijavimus bei kontrolė – viso to jie mokosi“, – vardija MNOC viršininkas.

Per keturis mėnesius kurso dalyviai studijuoja įvairiapusį turinį. „Šaulių kuopos vado kurse mokomasi tokių karinių dalykų kaip: taktika ir operacijos, karinis rengimas, organizavimas ir planavimas, nacionalinis saugumas ir administravimo pagrindai. Užimantys kuopos vado pareigas turi suprasti, kokia yra tarptautinė, karo ir humanitarinė teisė, kaip organizuojama valstybės gynyba, kaip yra

Šis kursas atveria akis, mes įgauname daug patirties, kurios neperskaitysi vadovėliuose, nes čia ir tarp eilučių daug pasakoma.

1.-2. Pirmojo Šaulių kuopos vado kurso dalyvių motyvacija aukšta, o noras gauti naujų žinių – didelis.

valdomos ekstremalios situacijos. Taip pat kurse dalyviai ir pačios Šaulių sąjungos, kaip organizacijos, specifiką studijuoja. Šiek tiek mokoma raštvedybos, kaip rengti kariškus dokumentus. Taip pat darbo su įslaptinta informacija. Kuopų vadai turi būti pasirengę ir turi suvokti, kada jie, kaip vienetai, gali būti panaudoti tiek ekstremalių situacijų, tiek paramos civiliams, tiek ir stabilizavimo operacijose ir, žinoma, – karo metu“, – apie turinį pasakoja kurso vadovas Vytautas Baltrūnas. Anot V. Baltrūno, pagrindinis šio kurso akcentas – karinio rengimo organizavimas vienete.

Kuopos vadas mokosi panaudoti būrius savo atsakomybės teritorijoje. Aprėpti savo žvilgsniu visų vienetų jis negali, todėl turi sugebėti dirbti su žemėlapiais ir valdyti savo padalinius realiai jų nemytydamas. Kuopos vadas yra pagrindinis asmuo, kuris organizuoja karinį rengimą: nustato metų karinio rengimo tikslus, kuopos karinio rengimo viziją, kontroliuoja ir vadovauja šiam rengimui.

Taigi pagrindinis akcentas kurse ir skiriamas metų karinio rengimo plano parengimui, nes niekur kitur šito dalyko nesimoko, tik šiame kurse.

## KĄ REIŠKIA BŪTI KUOPOS VADU

Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad kuopos vado vaidmuo Šaulių sąjungoje ir kariuomenėje yra identiški, juk abu vadovauja kuopai. Visgi čia būti kuopos vadu nėra visai tapatu. Mjr. A. Kvedaravičiaus teigimu, yra nemažai esminių skirtumų tarp kuopos vado Šaulių sąjungoje ir kariuomenėje. „Visų pirma dėl to, kad tai skirtingos organizacijos teisine prasme, kariuomenė ir Šaulių sąjunga skiriasi pagal savo juridinį statusą. Šaulių sąjungoje personalo statusas yra kitoks nei karinėse pajėgose, tad ir vadovavimas jam yra specifinis. Čia vadovaujant reikia atrasti kitų „kampų“ bendraujant su kuopos personalu, netgi teigčiau, kad visos kuopos turi atradusios savo identitetą, tačiau neapsieinama be bendrų vertybių, tokių kaip lyderystė, asmenis pavyzdys, diskusijos, liberalesnis požiūris. Tai yra ir savotiškas privalumas, tokiu vadovavimu pasiekiami tikrai gerų rezultatų, ir šaulių lauko pratybos tai parodo. Šiauliai sugeba sukurti tikrai stiprų gynybinį potencialą. O kariuomenėje tai veikia kiek kitu principu, nes viskas teisiškai reglamentuota – vadų ir pavaldinių santykiai, kuopų užduotys, jų atlikimo standartai ir kuopos vieta dalinyje, o personalas yra profesinės karo tarnybos kariai. Profesinė karo tarnyba yra žmonių pagrindinė veikla, gyvenimo būdas, užimantis didžiąją laiko dalį, o Šaulių sąjungoje tai yra šaulių laisvas laikas nuo savo tiesioginių pareigų. Būtent šių žmonių didelė motyvacija bei atsidaivimas laisvu laiku ir sukuria gerus rezultatus“, – akcentuoja MNOC viršininkas.

Šaulių kuopos vado pozicija yra atsakinga ir reikalauja tam tikrų kompetencijų. „Kursas yra skirtas minimaliems įgūdžiams ir žinioms suteikti, su kuriomis šauliai galėtų pradėti vykdyti kuopos vado pareigas. Pakeisti jų mąstymą – didžiausia problema. Daug kas yra susikoncentravę į individualius įgūdžius, individualią ginkluotę, ekipuotę ar technologijas, tačiau trūksta vadovavimo kompetencijų suvokimo. Taigi, kuopos vadui visų pirma reikia keisti savo mąstymą. Vadas gali būti ir be rankos ar kojos, jis vis tiek gali būti vadu, bet jeigu jis neturi žinių, neturi patirties – jam nepadės nei geriausi ginklai, nei brangiausia ekipuotė. Vado stiprybė yra jo mentaliniai gebėjimai: gebėjimas planuoti, numatyti įvykius, gebėti reaguoti į situaciją kaip vadui, o ne kaip individualiam šauliui“, – pabrėžia V. Baltrūnas.

Kurso dalyviai pabrėžia, kad būti kuopos vadu jiems reikšmia rimtus įsipareigojimus.

„Visų pirma tai yra didelė atsakomybė už patikėtą vienetą, šiuo atveju už kuopą. Taip pat tai – pareiga tobulėti bei mokytis tam, kad galėčiau tinkamai vadovauti šiam padaliniui“, – sako kurso dalyvis, kuopos vadas iš 1-osios rinktinės Ramūnas Šerpatauskas. Jam pritaria ir kitas kurso dalyvis, šaulys iš 10-osios rinktinės Ramūnas Markovas: „Pirmiausia tai atsakomybė. Šis kursas duoda žinių, kaip atlikti užduotį taip, kaip saugiausia savo šauliams. Visiems rekomenduoju tiek būrio vado, tiek šį kuopos vado kursą.“ „Būti vadu, visų pirma motyvuoti šaulius, kad jie nepavargtų vykdyti tos prievolės, kurią jie prisiėmė vykdyti. O visų antra – tinkamai organizuoti kuopos veiklą. Šis kursas šių tikslų siekti, be abejo, padės, nes daugelis iš mūsų esame atėję iš civilinio gyvenimo, karinės patirties daugeliui iš mūsų, turbūt, trūksta. Šis kursas atveria akis, mes įgauname daug patirties, kurios neperskaitysi vadovėliuose, nes čia ir tarp eilučių daug pasakoma“, – mintimis dalijasi kurso dalyvis, kuopos vadas iš 3-iosios rinktinės Romandas Žiubrys.

## DALYVAUTI KUOPOS VADO KURSE GALI NE VISI

Rengiant stiprius kuopos vadus, reikia ir tinkamų žmonių, o atranka ir reikalavimai užtikrina, kad j kursą atvykstantys šauliai būtų atitinkamai pasirengę. „Kiekvienam kursui reikia atrinkti tikslią auditoriją, kad kursas būtų visavertis. Ne išimtis yra ir kuopos vadų kursas. Šis Šaulių kuopos vado kursas yra sudėtinė Šaulių sąjungos vadų rengimo dalis. Tad ir reikalavimai yra tokie, kad šaulys, atvykęs į kuopos vado kursą, būtų baigęs ir Skyriaus vado kursą, ir buvęs tose pareigose, tiek ir baigęs Būrio vado kursą. Taip pat yra reikalavimas, kad šaulys būrio vado pozicijoje būtų išbuvęs ne mažiau kaip dvejus metus ir turėtų praktinės patirties. Taip siekiama, kad šaulys užaugtų iki kuopos vado lygmens, o kurse mes jau galėtume suteikti žinių, padėsiančių jam sėkmingai vykdyti kuopos vado funkcijas rinktinėse. Reikia pastebėti, kad šaulių motyvacija didelė, didelis susidomėjimas ir noras siekti žinių, jie greitai užpildė kurse skirtas vietas“, – sako MNOC viršininkas.

Svarstantiems apie dalyvavimą šiame kurse kurso vadovas V. Baltrūnas rekomenduoja užpildyti spragas kariniame išsilavinime, laikytis nuoseklumo: iš pradžių baigti skyriaus, tada būrio vado kursus, tuomet ateiti į kuopos vado kursą. Nesvarbu, jeigu dabar esate kuopos vadas, bet neturite tinkamo išsilavinimo, pradėti reikia nuosekliai, nuo žemiausios grandies kursų. »

Vadams mokyti ir ugdyti savo kompetencijas yra gyvybiškai svarbu, kare nuo vado gebėjimų priklausys ir šaulių gyvybės. „Tie vadai, kurie sąmoningai nenori mokytis karo dalykų, tegul mokosi rašyti užuojautos laiškus žuvusių šaulių artimiesiems“, – tiesiai ir be užuolankų pabrėžia V. Baltrūnas.

**ŠAULIŲ SKYRIAUS VADO KURSAI**

Šaulių sąjungoje Šaulių skyriaus vado kursas, kuriame rengiamas vado vadovauti mažiausiam padaliniiui, pradėtas organizuoti prieš dvejus metus. „Šiais metais vyko penktas kursas. Jis trunka 63 valandas, iš kurių dalis veiklų vyksta nuotoliu, bet kurse ne mažiau kaip šešios dienos yra kontaktinio mokymo. Būna du vadinamieji ilgieji savaitgaliai (nuo penktadienio iki sekmadienio vakaro), kai šauliai susirenka ir intensyviai dirba. Kursas vyksta Kazlų Rūdos Kazio Griniaus gimnazijoje ir Brigados generolo Kazio Veverskio poligone“, – pasakoja MNOC viršininko pavaduotojas vyr. lt. Vidmantas Černiauskas.

**KURSO NAUDOS SKYRIAUS VADUI**

Pasak vyr. lt. V. Černiausko, skyriaus vadas yra pirmas ir pats svarbiausias vadas, kuris „ant žemės“ turi rodyti savo lyderio savybes, motyvuoti šaulius. Taip pat jis turi gerai išmanyti operacijų vykdymą. Be to, skyriaus vadas yra iš šaulių, tad jam reikia tikrai labai pasitempti iki vado lygmens. „Šaulių sąjungoje yra vienas labai geras aspektas, kad skyriaus vadas iškyla savaime iš to dešimties šaulių padalinio, pasireiškia kaip besiformuojančio padalinio lyderis. Būna, kad skyriaus vadas turi mokėti paaiškinti, išmokyti. Daniškoje metodikoje atsižvelgiama į žmogaus psichologiją, kaip žmogus priima informaciją, kokius metodus parinkti jo mokymui. Akcentuojamas ne pavaldumas, o bendravimas. Svarbus ir bendros atmosferos sukūrimas. Skyriaus vado kurse pasiekiami tikslai, nes patys šauliai deda labai daug pastangų. Jeigu, tarkime, kariuomenėje, skyriaus vado kurse yra daugiau reikalaujama, įsakymo principu veikiama, o čia tereikia parodyti kryptį ir žmogus pats dirba. Patys šauliai labai stengiasi, jų motyvacija aukšta ir tai padeda pasiekti rezultatą. Kartu mes remiamės kvalifikuotų pedagogų rekomendacijomis, kaip prieiti prie žmogaus, kad jis nesipriešintų, o kaip tik įsitrauktų į mokymosi procesą“, – apie kurse taikomą metodiką pasakoja vyr. lt. V. Černiauskas.

„Šiame kurse šauliai mokosi padalinių valdymo procedūrų, mokosi apie operacijas, jas planuoja ir jas vykdo. Šios operacijos yra susijusios su Šaulių sąjungos funkcijomis, tarkime, objekto apsauga, gynība, yra ir standartinis žygis. Kurse dalyviai išbando save įvairiose situacijose. Pabaigę šį kursą šauliai sako, kad kursas jiems tikrai naudingas“, – teigia vyr. lt. V. Černiauskas. MNOC viršininkas priduria, kad šis kursas naudingas ne tik koviniams ar komendantiniams šauliams, naudingas ir kitiems. „Bet kokiam padaliniiui, kuriam funkcionuoti yra būtinos vadovaujančios pareigos, skyriaus vadas yra pirmas žmogus vadovavimo grandinėje. Nepriklausomai nuo to, ar tai bus psichologų skyrius, ar nekinetinių operacijų skyrius, ar medikų skyrius, visiems aktualus vadovavimas. Kurse to ir mokoma, suteikiama žinių, kaip padaryti, kad skyrius funkcionuotų, kaip nedaryti klaidų.



Suteikiamos metodinės žinios ir praktiniai įgūdžiai, sujungiant karinę taktiką“, – atkreipia dėmesį mjr. A. Kvedaravičius.

**KURSO METODIKA**

Skyriaus vado kursas grindžiamas mokymo principais, orientuotais į bendravimą bei lyderystės ugdymą. „Šiame kurse taikome danišką („Royal Danish Defence College“) metodiką. Čia svarbus bendravimas su žmonėmis, darbas grupėse, komandos formavimas, lyderystė. Bandome diegti gerą patirtį, kad žmonės patys pamatytų, kaip reikia mokyti savo pavaldinius. Juk skyriaus vadas turi mokėti paaiškinti, išmokyti. Daniškoje metodikoje atsižvelgiama į žmogaus psichologiją, kaip žmogus priima informaciją, kokius metodus parinkti jo mokymui. Akcentuojamas ne pavaldumas, o bendravimas. Svarbus ir bendros atmosferos sukūrimas. Skyriaus vado kurse pasiekiami tikslai, nes patys šauliai deda labai daug pastangų. Jeigu, tarkime, kariuomenėje, skyriaus vado kurse yra daugiau reikalaujama, įsakymo principu veikiama, o čia tereikia parodyti kryptį ir žmogus pats dirba. Patys šauliai labai stengiasi, jų motyvacija aukšta ir tai padeda pasiekti rezultatą. Kartu mes remiamės kvalifikuotų pedagogų rekomendacijomis, kaip prieiti prie žmogaus, kad jis nesipriešintų, o kaip tik įsitrauktų į mokymosi procesą“, – apie kurse taikomą metodiką pasakoja vyr. lt. V. Černiauskas.

**ATRANKOS KRITERIJAI – VIENA SĄLYGA**

Kurse gali dalyvauti ne tik esami skyrių vadai, bet ir pretendentai į skyriaus vado poziciją. Sąlyga yra tik viena – būti baigus Bazinį šaulio kursą. „Bazinės žinios reikalingos, reikalinga ir šaulio tarnybos patirtis, nes kitu atveju būtų sunku atėjus

į šį kursą, o ir baigti jį gali būti sudėtinga. Registracija į kursą vyksta rinktinėse, tarkime, į paskutinį šiais metais vykusį kursą užsiregistravo 44 pretendentai iš 30 galimų. Daugiausia, kiek viename kurse galime priimti žmonių ir yra 30 dalyvių“, – pažymi MNOC viršininko pavaduotojas.

**MOKYTI IR MOKYTIS**

MNOC organizuojamų kursų įvairovė vis plečiasi. „2024 metais organizavome apie dešimt skirtingų kursų, šiais metais jau – dvidešimt skirtingų kursų. Kiekvienu atveju tai yra savotiškas iššūkis – surasti atitinkamos srities ekspertų, kurie kartu gebėtų būti instruktoriais, gebėtų perteikti savo žinias. Jeigu žmogus yra savo srities žinovas, nebūtinai reiškia, kad jis geras instruktorius, todėl svarbu parengti instruktorius. Organizuojame ir Instruktorių rengimo kursus, rengiame metodikas, numatančias, kaip vienos ar kitos srities kursai turi būti kvalifikuotai vedami. Rengiame ir instruktorių metodikų kursus. Dalį MNOC organizuojamų kursų veda mūsų nuolatinės tarnybos šaulių personalas, o kitą dalį – pasitelkiame instruktorius iš įvairių Lietuvos kariuomenės pajėgų, atsargos karių. Tam tikrus kursus, skirtus nekinetiniams šauliams, pavyzdžiui, Audiovizualinio turinio rengimo kurso, kuris iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad su karyba mažai bendro turi, instruktoriai yra arba iš karių savanorių, arba pačių šaulių. Taip mes sujungiame įvairių specializacijų žmones, kurie savo žiniomis ir profesine patirtimi gali pasidalyti su šaulių bendruomenė“, – pasakoja MNOC viršininkas.

Šiuo metu rengiamas 2026 metų Šaulių sąjungos kursų katalogas, jis pasirodys metų pradžioje. Šiame kataloge bus galima rasti visus einamųjų metų kursus ir į juos pretenduoti. x

# EILINIS LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGOS SUVAŽIAVIMAS

2025 M. GRUODŽIO 6 D.

**SVARSTYTA IR PATVIRTINTA:** Lietuvos šaulių sąjungos statuto pakeitimai, išrinkta Centro valdyba, Centro kontrolės komisija, atnaujinta Garbės teismo sudėtis.

Lietuvos šaulių sąjungos vado sudaryta darbo grupė parengė Lietuvos šaulių sąjungos statuto projektą, kuriam pritarė Lietuvos šaulių sąjungos Centro valdyba ir Lietuvos šaulių sąjungos suvažiavimas. Projektu tikslinamos LŠS statuto nuostatos:

– siekiant sujungti bendras užduotis turinčius LŠS struktūrinius padalinius į didesnius vienetus, taip efektyvinant jų valdymą ir kontrolę, LŠS rinktinių struktūroje numatomi batalionai, nustatomi jų dydžio reikalavimai, LŠS vadui suteikiami įgaliojimai tvirtinti batalionų struktūrą, pavadinimus ir nuostatus, bataliono vadui – įgaliojimai skatinti pavaldžius šaulius.

– Atsižvelgiant į LŠS plėtros tendencijas, iškilusius naujus uždavinius, susijusius su oro erdvės kontrole, kurių sprendimui gali būti panaudota lengvoji aviacija, šaulių galimybės plėtoti reikiamus pajėgumus, siūloma numatyti galimybę steigti eskadriles.

– Atsižvelgiant į numatomus naujus LŠS struktūrinius vienetus (batalionus ir eskadriles), atitinkamai nustatomos ir naujos šių vienetų veiklai organizuoti, valdyti ir administruoti reikalingos pareigybės, o LŠS vadui suteikiami įgaliojimai tvirtinti batalionų struktūrą, pavadinimus ir nuostatus.

– Papildomai siūloma LŠS veikiantiems klubams, draugijoms, kolektyvams, taip pat išseivijos šaulių susivienijimams suteikti įgaliojimus skatinti ir apdovanoti savo narius ir kitus asmenis LŠS statute nenumatytais medaliais ir pasižymėjimo ženklais, nustatant privalomus veiksmus, kurie užtikrins LŠS simbolikos naudojimo kontrolę.

**SVARBIAUSIOS LŠS INSTITUCIJOS LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGOS CENTRO VALDYBA**

LŠS Centro valdyba – tai kolegiali institucija, padedanti vadui vadovauti organizacijai tarp suvažiavimų. Ji sudaroma trejems metams: į ją pagal pareigas patenka vadas ir jo pavaduotojai, o dar dešimt narių su pavaduotojais renka suvažiavimas. Centro valdyba tvirtina finansines ataskaitas, svartos strateginius planus, teikia rekomendacijas vadui ir priima privalomus sprendimus nustatytais klausimais.

**LŠS CENTRO VALDYBOS SUDĖTIS:**

- 1. Rūta Klimašauskienė 2ŠR** (išrinkta LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 2. Tomas Lekavičius 8ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 3. Vaida Peleckienė 10 ŠR** (išrinkta LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 4. Tomas Būdelis 1ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 5. Arūnas Degutis 10ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 6. Žilvinas Neliubšys 2ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 7. Aurimas Navikas 2ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 8. Edmundas Čečėta 1ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 9. Gražvydas Petrauskas 3ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 10. Marius Latvaitis 4ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)

**PAKAITINIAI LŠS CENTRO VALDYBOS NARIAI:**

- 11. Paulius Švedkauskas 3ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 12. Vytautas Sereika 9ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 13. Lukas Malinauskas 2ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 14. Arūnas Raudys 8ŠR** (išrinkta LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 15. Kęstutis Sutkus 7ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 16. Vaidas Rutkauskas 6ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 17. Audrius Mordasas 5ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 18. Imantas Umbražiūnas 9ŠR** (išrinkta LŠS suvažiavime 2025 12 06)

**LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGOS CENTRO KONTROLĖS KOMISIJA**

LŠS Centro kontrolės komisija – tai kolegiali institucija, atsakinga už vidaus kontrolę, įskaitant finansų priežiūrą. Komisiją, sudarytą iš penkių nepriklausomų ir kvalifikuotų narių, trejems metams skiria suvažiavimas ir LR Vyriausybė. Komisija reguliariai tikrina LŠS veiklą, finansus ir turto būklę bei teikia rekomendacijas dėl veiklos gerinimo ir nustatytų trūkumų šalinimo.

**LŠS CENTRO KONTROLĖS KOMISIJOS SUDĖTIS:**

- 1. Rimantas Raudeliūnas, Komisijos pirmininkas** (KAM, paskirtas LR Vyriausybės 2023 m. spalio 30 d. nutarimu trejems metams).

Komisijos nario pavaduotoja – **Giedrė Ambrulaitienė, KAM.**

**2. Julita Dapkutė-Maliukevičienė** (KAM, paskirta LR Vyriausybės 2023 m. spalio 30 d. nutarimu trejems metams). Komisijos nario pavaduotoja – **Julija Sapronienė, KAM.**

**3. Asta Navickienė 10ŠR** (išrinkta LŠS suvažiavime 2025 12 06)

**4. Artūras Sabeckis 3ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)

**5. Gintarė Grybauskaitė-Kaminskienė 2ŠR** (išrinkta LŠS suvažiavime 2025 12 06)

**PAKAITINIAI LŠS CENTRO KOMISIJOS NARIAI:**

- 6. Ina Antaniškytė 5ŠR** (išrinkta LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 7. Aldanas Driežis 8ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 8. Giedrius Jezepčikas 1ŠR** (išrinkta LŠS suvažiavime 2025 12 06)

**LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGOS GARBĖS TEISMAS**

LŠS Garbės teismas – tai institucija, nagrinėjanti šaulių ginčus ir drausminius nusižengimus, įskaitant Etikos kodekso pažeidimus ar priesaikos sulaužymą. Jį sudaro šeši nepriklaistingos reputacijos šauliai, renkami LŠS suvažiavimo, o sprendimai yra privalomi visoms LŠS institucijoms ir šauliams. Garbės teismas tiria skundus dėl vadovų veiksmų, nagrinėja drausmės bylas, formuoja praktiką ir rengia šaulių etikos kodeksą.

**LŠS GARBĖS TEISMO SUDĖTIS:**

- 1. Andrius Kaluina 10 ŠR**
- 2. Lineta Matevičiūtė 3 ŠR**
- 3. Egidijus Šinkūnas 9 ŠR**
- 4. Ina Antaniškytė 5ŠR** (išrinkta 2025 12 06)
- 5. Jurgita Zamalytė 5ŠR** (išrinkta 2025 12 06)
- 6. Ernesta Jankauskaitė 10ŠR** (išrinkta 2025 12 06)

**PAKAITINIAI LŠS GARBĖS TEISMO NARIAI:**

- 7. Ignas Babušis 10 ŠR**
- 8. Voldemaras Gembeckas 2ŠR**
- 9. Rolandas Juonys 1ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 10. Ruslanas Ušinskas 3 ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)
- 11. Pranas Trakinis 8ŠR** (išrinktas LŠS suvažiavime 2025 12 06)

# VLADO PUTVINSKIO DARBŲ TĘSĖJAS – PROFESORIUS VAIDIEVUTIS ANDRIUS MANTAUTAS

Tekstas: STASYS IGNATAVIČIUS, LŠS  
V. PUTVINSKIO-PŪTVIO KLUBO PREZIDENTAS

„Tremtyje arba, kaip jūs sakote,  
išėivijoje atkurta Lietuvos šaulių  
sąjunga yra tarsi mano kūdikis“, –  
prof. V. A. Mantautas

1. V. A. Mantautas 1944 m. su  
pogrindinės antinacinės šaulių  
grupės nariais. Pirmoje eilėje iš  
kairės į dešinę: Ona Balčiūnaitė,  
S. Putvytė-Mantautienė, Raminta  
Mantautaitė ir A. Marcinkevičius-  
Mantautas.

Antroje eilėje iš kairės į dešinę:  
Jurgis Černiauskas, Nijolė Dariūtė  
ir Vaidievutis A. Mantautas. Iš  
Vytauto Didžiojo karo muziejaus



1

Vlado Putvinskio vaikaičio, LŠS Garbės šaulio ir LŠS Išeivijoje Garbės vado, profesoriaus Vaidieučio Andriaus Mantauto, gyvenimą galima suskirstyti į dvi kryptis: mokslo ir visuomenės veikėjo. Jis gimė 1925 metų gruodžio 7 dieną Gaužikuose, Kelmės valsčiuje, Raseinių apskrityje, visuomenės ir Šaulių sąjungos veikėjų Aleksandro ir Sofijos (V. Putvinskio duktė) Mantautų (Marcinkevičių) šeimoje. Apie savo vaikystę yra kalbėjęs: „Šaulys esu nuo mažų dienų. Buvau dvejų metų ir šešių mėnesių. Kaip šiandien pamenu, visa šeima buvo susirinkusi Gaužikuose. Atėjo mano senelis, V. Putvinskis-Pūtvis, su šaulio uniforma, liepė klauptis, palietė petį kardu, pakėlė mane į riterius ir priėmė šaulio priesaiką. 1934 metais buvau pradžios mokyklos I skyriaus mokinys. Mano tėvas Aleksandras Mantautas (Marcinkevičius) su Lietuvos šaulių sąjungos Centro valdybos nario uniforma priėmė mano iškilmingą šaulio

priesaiką. Lietuvos šaulių sąjunga yra mano kraujyje. Prelatas Krupavičius man yra sakęs: „Esi gimęs po Šaulio ženklų.“ Juk ir mano horoskopo ženklas – Šaulys.“

## MOKSLO KELIAS

1944 metais V. A. Mantautas baigė Kauno gimnaziją, kurioje mokymasis (1943–1944 metais) priklausė pogrindinei antinacinei ginkluotai šaulių grupei. Aktyviai reikėsi skautų veikloje. 1944 metų vasarą, artėjant frontui ir antrajai sovietinei okupacijai, Mantautų šeima pasitraukė į Vokietiją.

Čia 1946–1948 metais V. A. Mantautas studijavo filosofijos ir teologijos mokslus Eichstato aukštojoje filosofijos ir teologijos mokykloje (dabar Eichstato universitetas) bei kunigų seminarijoje. 1948–1950 metais studijas tęsė Jėzuitų ordino noviciate Pulache, o 1950–1951 metais – Miuncheno universitete. Buvo aktyvus lietuvių skautų veikėjas.

Apsigyvenęs Jungtinėse Amerikos Valstijose tęsė filosofijos ir teologijos studijas Lojolos universitete, Čikagoje, įgijo bakalauro laipsnį. 1952–1957 metais tobulinosi Vestbadeno koledže ir Vestbadeno „Springs“ universitete. 1958–1960 metais filosofijos magistro mokslus studijavo Bostono koledže. 1960–1967 metais dėstė Šv. Kryžiaus

koledže Vorčesteryje, Fordhamo universitete apsigynė filosofijos mokslo daktaro disertaciją. 1967–1970 metais dirbo Albertus Magnus koledže, Niu Heivene, ir technikos koledže Hartforte, o 1982-aisiais tapo profesoriumi. 2003 metų sausio 21 dieną suteiktas profesoriaus emerito vardas. Taip pat dėstė filosofiją ir teologiją, prisidėjo prie koledžų kūrimo Konektikute, vadovavo profesorių sąjungai ir buvo apdovanotas Stroebelio premija už humanitarinę veiklą.

## ŠAULIŲ VEIKLOS ATKŪRIMAS IŠEIVIJOJE

1952 metų pradžioje V. A. Mantautas savo šeimos ratelėje pasiūlė atkurti senelio V. Putvinskio įsteigtą ir puoselėtą Šaulių sąjungą ir Išeivijoje tęsti V. Putvinskio darbą tarp JAV lietuvių. Į šį darbą, kurio pagrindiniai siekliai buvo atkurti nepriklausomą Lietuvos valstybę, manyta pakviesti V. Putvinskio bendražygius ir į Vakarus spėjusius pasitraukti nepriklausomos Lietuvos šaulius. Gavęs savo tėvų pritarimą, V. A. Mantautas ėmė burti iniciatyvinę organizacijos atkūrimo grupę, suformulavo pagrindinius atkuriamos Sąjungos darbo tikslus ir pradėjo organizacinę veiklą. Organizacinį atkūrėjų branduolį, kaip tada jį vadino, sudarė: A. ir S. Mantautai, Alfas Valatkaitis, plk. Mykolas Kalmantas (buvęs LŠS viršininkas), Elena Klupšienė ir pats V. A. Mantautas.

1953 metų sausio 29 dieną jis pateikė svarstyti paties parengtą Lietuvos šaulių sąjungos tremtyje (LŠST) atkūrimo planą, kurio vėliau atsisakyta ir pasirinkta kita kryptis – nutarta pradėti darbą ne nuo padalinių, bet nuo centro steigimo. Buvo suformuoti tikslai ir uždaviniai: prisimti moralinę ir teisinę atsakomybę už LŠST atkūrimą, pritraukti kuo daugiau buvusių šaulių ir jiems prijaučiančiųjų, sudaryti stiprų, centrinių organizacijos organą, visur propaguoti šaulių idėjas, teikti metodinę pagalbą besikuriantiems šaulių vienetams ir, atlikus paruošiamuosius darbus, sušaukti LŠST vienetų atstovų suvažiavimą. Vadovauti iniciatyvinei grupei patikėta A. Mantautui, sekretoriumi ir darbo koordinatoriumi-ryšinininku tapo pats V. A. Mantautas, specifinių šaulių moterų uždavinių sprendimams – S. Mantautienė, atstovu Čikagoje – Alfas Valatkaitis, Toronte – Elena Klupšienė.

1953 metų pabaigoje iniciatyvinė grupė jau buvo gerai pasiruošusi veiklai. Nuo pat pradžios buvo laikomasi griežto įsitikinimo – Šaulių sąjunga turi būti atkurta remiantis V. Putvinskio ideologija ir principais, tad tinkamiausia proga apie tai paviešinti buvo V. Putvinskio 25-erių metų mirties minėjimas. 1954 metų kovo mėnesį į JAV ir Kanados lietuvišką spaudą išsiųsti straipsniai apie Šaulių sąjungą, parengti V. Putvinskio biografijos konspektai ir jo minčių rinkiniai, kurių daugumą paruošė V. A. Mantautas. Kovo 7 dieną apie organizacijos atkūrimą viešai paskelbė plk. M. Kalmantas V. Putvinskio mirties metinių minėjime, kuriame dalyvavo apie šimtas žmonių. Buvo pritarta darbo planui: branduoliui toliau dirbti organizacinį darbą kaip LŠST Laikinajai Centro valdybai, išsiaiškinti Sąjungos atkūrimo ir veiklos galimybes, tada sušaukti visuotinį šaulių vienetų atstovų suvažiavimą.

Po viešo LŠST atkūrimo paskelbimo buvo sudaryta komisija LŠST statuto projektui parengti. Komisiją sudarė LŠST Laikinosios Centro valdybos nariai: V. A. Mantautas, plk. M. Kalmantas ir A. Valatkaitis. Šis darbas buvo atliktas 1954 metų birželio 29 dieną. Po LŠST statuto projekto parengimo V. A. Mantautas buvo įgaliotas nuvykti į Torontą ir Vašingtoną bei išsiaiškinti LŠST veiklos JAV ir Kanadoje teisėtumo klausimą. Jam lankantis Toronte, liepos 11 dieną buvo įsteigtas pirmasis šaulių padalinys Išeivijoje – Toronto šaulių klubas, o po kelionės į Vašingtoną, rugpjūčio 15 dieną, – įsteigtas Čikagos šaulių klubas, kuriam V. A. Mantautas parengė taisykles. 1955 metų sausio 26 dieną klubas buvo oficialiai įregistruotas Čikagos savivaldybėje, vėliau ir Ilinojaus valstijos administracijoje.

1956–1957 metais V. A. Mantautas LŠST Laikinojoje Centro valdyboje užėmė pirmojo sekretoriaus ir ryšių viršininko pareigas. 1957 metų birželio 29 dieną LŠST vadovybės ir padalinių atstovų konferencijos metu jam buvo suteiktas LŠST atkūrimo iniciatoriaus vardas.

V. A. Mantautas didžiausiu savo laimėjimu laikė Šaulių sąjungos atkūrimą ir visada prisiminė tą nelengvą darbą: „Šaulių sąjunga ir be manęs būtų atsikūrusi, bet džiaugiuosi, kad man pavyko tą reikalą paskubinti. Aš visą laiką tikėjau, kad kada nors Lietuva bus laisva, ir buvo liūdna, kad nėra šaulių. Mano tėvas tuomet jau gulėjo mirties patale. Jam buvo pagrasinta nesikišti į VLIK'ą, o su šauliais leista „terliotis“. Nusprendėme, kad man tuo užsiminti bus saugu. Tam pritarė mano tėvai, į darbą įsitraukė ir sesuo.“

## LEIDYBINIS DARBAS IR ARCHYVO IŠSAUGOJIMAS

1963 metų vasario 2 dieną tuometinis LŠST Centro valdybos pirmininkas J. Giedrikas sudarė komisiją V. Putvinskio-Pūtvio monografijai leisti. Šis darbas truko beveik dešimt metų, ir, bene, didžiausias darbų krūvis teko V. A. Mantautui. Jis taip pat buvo vienas iš autorių šių knygų: „Nepriklausomai Lietuvai“ (1965 m.) ir „Balyš Sruoga mūsų atsiminimuose“ (1974 m.). Taip pat 1956–1962 metais redagavo šaulių skyrių „Tremties trimitas“ žurnale „Karys“. Jis ir toliau tęsė leidybinį darbą – nagrinėjo senelio raštus, rengė leidybai mamos ir tėvo darbus, padėjo išleisti senelės Emilijos Putvinskienės atsiminimus, knygą „V. Putvinskio-Pūtvio laiškai“, rėmė Lietuvoje atsikūrusią Šaulių sąjungą.

1944 metų liepos 9 dieną, prieš pasitraukdamas į Vokietiją, V. A. Mantautas su V. Putvinskio bendražygiu Kaziu Dudėnu (Gaužikų šaulių būrio vadas, 1954 metų vienas iš Čikagos šaulių klubo įkūrėjų, jo sūnus Vytautas Dudėnas, LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo Garbės prezidentas) prie Gaužikų dvaro užkasė V. Putvinskio archyvo likučius. 1989 metų pavasarį dalis šio archyvo pateko į piktadarių rankas. Kas galėjo pagalvoti, kad senelio bendražygio palikuonys galėjo imtis tokios niekšybės. Už iškastą archyvą buvo prašoma pinigų. Sužinojęs apie tai, V. A. Mantautas asmeniškai ėmėsi iniciatyvos susigrąžinti neįkainojamos vertės archyvą. Beje, šie nusikaltėliai 1990 metų pavasarį kreipėsi ir į jau atkurtos Šaulių sąjungos vadovybę siūlydami už nemažus pinigus įsigyti V. Putvinskio apdovanojimus, tačiau į susitikimą su šauliais vagys neatvyko. Matyt, nujautė, kad bus

sulaikyti ir perduoti policijai. Tik dėl ryžtingų V. A. Mantauto veiksmų buvo išsaugota didesnė dalis LŠS įkūrėjo archyvo, o nusikaltėliai – suimti.

## ŠIRDYJE VISADA – LIETUVA

Sunku surasti žodžius tinkamai apibūdinti profesoriaus V. A. Mantauto veiklai. Manau, kad tinkamiausi būtų – senelio V. Putvinskio-Pūtvio darbų tęsėjas. Kai minėjome jo 80-metį, jis sakė: „Pasak mano mokytojo Jėzuito, mano gyvenimas yra Dievo malonė ir žmogaus menkumas. Mano širdyje visada yra Lietuva, o Šaulių sąjunga – tiesiausias kelias į lietuvių širdį. Studentai yra mano antroji meilė. Žinoma, asmeniniame gyvenime didžiausia meilė žmona ir dukra. Kai buvau mažas, norėjau tapti popiežiumi, prezidentu arba traukinio mašinistu, deja, nė viena iš šių svajonių neišsipildė, bet studentai sako, kad pasiekiau daug. 42 metus dirbau dėstytoju, ko norėjau, tą pasiekiau. Nebuvo lengva. Iki šiol esu dėkingas savo žmonos tėvams, kurie labai daug padėjo. Tikiu pomirtiniu gyvenimu. Jei pavyks po skastyklos pamatyti Dievą ir jis paklaus, ką jam atnešiau, pasakysiu, kad atnešiau savo studentų šypsenas. Visada juos labai mylėjau ir tebemyliu...“ 1994 metų balandžio skirtoje Čikagoje vykusioje iškilnėje, mirtose Šaulių sąjungos įkūrimo 75-osioms, atkūrimo Išeivijoje 40-osioms ir atkūrimo Lietuvoje 5-osioms metinėms, profesorius V. A. Mantautas savo pranešimą baigė šiais žodžiais, kurie man įstrigo ir juos girdžiu nuolat: „...Ateis diena, kai atsivers dangaus vartai ir pro juos, didingomis gretomis ir blizgantys nuo dangiškos saulės spindulių išžygiuos tūkstantiniai Lietuvos šaulių būriai...“ Kiekvienas šaulys ar prijaučiantis mūsų organizacijai, turime siekti, kad šie V. Putvinskio anūko ir darbų tęsėjo žodžiai taptų realybe... Ir tai priklauso nuo mūsų pačių.

Paskutinius savo gyvenimo metus V. A. Mantautas, jau rimtai sirgdamas, praleido rašydamas savo prisiminimų ir straipsnių ciklą „Nuo pergalės iki tragedijos“. Darbo nebaigė... Negailėstinga liga atėmė jį iš mūsų 2017 metų liepos 7 dieną. Jo nėra, bet jo darbai amžiams įrašyti į istoriją ir jo atminimas išliks mūsų organizacijos narių širdyse.

1970 metais V. A. Mantautui buvo suteiktas LŠST Garbės nario vardas, 1974 metais – LŠST Garbės pirmininko vardas, 1991 metais jis tapo jau LŠS Išeivijoje Garbės vadu, 1993 metais – suteiktas LŠS Garbės šaulio vardas. Už nuopelnus Šaulių sąjungai apdovanotas Šaulių žvaigžde, šaulių žvaigždės medaliu ir 1-ojo laipsnio LŠS garbės ženklu „Už nuopelnus Šaulių sąjungai“. x

# 4

# PATIRTYS IR IŠŠŪKIAI STOVYKLOSE: AKTUALU DIRBANTIEMS SU JAUNIMU

Tekstas: LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ

Nuotrauka: KORNELIJA KOTRYNA JANKAUSKAITĖ

Šaulių sąjunga kasmet kviečia moksleivius į stovyklas, kurios vyksta atostogų metu. Stovyklose įgyjama ne tik praktinių įgūdžių, bet ir vertingos patirties. Šios stovyklos suburia 11–18 metų jaunuolius iš įvairių jaunųjų šaulių būrelių, o veiklos jose įvairiausios: nuo kariškų veiklų, lyderystės ugdymo iki bepiločių orlaivių valdymo ir turinio socialiniams tinklams kūrimo.



1. Kailiuotas jaunųjų šaulių talismanas.

# 5

1

Šį kartą į rudens stovyklas susirinko 664 dalyviai. Dalyvavimas stovyklose yra savanoriškas, dalyviai savo mokslo atostogas renkasi praleisti tokiu būdu, todėl jų motyvacija dažniausiai – aukšta. Vienas džiaugsmas dirbti su tokiais jaunuoliais. Visgi, kiekvienas dalyvis skirtingas, skirtingo amžiaus ir pomėgių, o juos suvienyti ir tinkamai perteikti žinias nėra taip ir paprasta.

## JAUNŪJŲ INSTRUKTORIŲ PATIRTIS

Stovyklas vesti pasitelkiami vyresnio amžiaus jaunieji šauliai. Taip jie turi galimybę savo žinias perteikti mažesniesiems, lavinti lyderystės ir vadovavimo gebėjimus.

18-metis Gabriėlius sako, kad svarbu užsitaruoti pagarbą, o ne baime, vadovauti rodant pavyzdį. „Man jau liko paskutiniai metai Jaunųjų šaulių būrelyje. Jaunuolu šauliu esu ketverius metus, o stovyklose instruktoriumi – jau ketvirtą kartą. Sunkiausia yra išlaikyti ribą tarp draugiškų santykių su kolegomis ir profesionalumo. Su civiline apranga turi išlikti draugiškas, o su uniforma – parodyti profesionalumą, būti pavyzdžiu. Kartais tai tikrai nelengva.“

Labiausiai man patinka galimybė perduoti savo žinias kitiems. Smagu matyti, kad jie klausosi ir daro. Džiugu padėti kitiems pasiruošti tolesnėms veikloms. Galbūt tas žmogus, kurį dabar mokai, ateityje taps būrio vadu, pasieks daug kariuomenėje, o gal net taps ministru

ar prezidentu. Savotiškai smagu palikti pėdsaką jų gyvenime – žinoti, kad galėjau ko nors išmokyti. Tai džiugina ir mane, ir kitus“, – akcentuoja Gabriėlius.

„Stovyklose įgyti įgūdžiai man praverčia ne tik čia, bet ir ateityje, manau, pravers. Pradedi priimti rimtesnius sprendimus, apgalvoti pasekmes, nes esi atsakingas už kitus, taip pat lavini kritinį mąstymą, išmoksti nepasimesti įvairiose situacijose“, – sako aštuonioliktmetis instruktorius Arnas.

Instruktoriams būtina turėti lankstumo bei gebėti adaptuoti mokymo metodus. Štai penkioliktmetis Gvidas akcentuoja, kad sunkiausia supaprastinti informaciją ir perteikti ją mažesniems suprantama, paprasta kalba. „Esu jaunasis šaulys ketverius metus, dabar esu skyriaus vadas, baigiau tris pakopas ir man patinka ši organizacija. Jau ne pirmą kartą esu instruktorius, bet kiekvieną kartą vis kitokia patirtis, nes kiti žmonės, kita aplinka, visada reikia prisitaikyti. Įdomiausia būna pažiūrėti, kaip dalyviai veikia taktiškoje situacijoje, kaip reaguoja stresinėje situacijoje ir kaip panaudoja savo žinias“, – patirtimi dalijasi Gvidas.

Pirmą kartą kaip instruktorė dirbanti septynioliktmetė Viltė neslepia, kad jai labai įdomu vesti paskaitas, tai vertinga patirtis. „Sudėtingiausia mokant kitus tai, kad jie greitai išsiblaško, ne visada pavyksta jų dėmesį sukonzentruoti, tada keičiu užduotį arba techniką, stengiuosi parinkti kažką įdomesnio, kitokiu būdu mokyti. O įdomiausia yra stebėti, kaip mažesnieji patys mokosi, kaip greitai išmoksta, įsisavina, visada smagu, kai paaiškini ir supranta iš karto“, – pastebi jaunoji instruktorė.

## KAS VEIKIA GERIAUSIAI?

Mažai teorijos, daug praktikos – tai galima vadinti aukso viduriu. Jaunieji šauliai, nepaisant jų amžiaus, pabrėžia, kad įdomiausia yra aktyvi veikla, o sunkiausia – ilgas sėdėjimas be veiklos.

Dalyvių iš Jonavos rajone vykusios stovyklos įspūdžiai:

**Matas (11 m.):** „Įdomiausia buvo statyti palapinę, pirmą kartą tai dariau.“

**Dovydas (12 m.):** „Labiausiai stovyklose patinka, kai naktį galime išeiti į mišką. Ten linksma, bet jeigu tektų būti miške vienam, tai nebūtų taip linksma. Labai gerai sutariame vieni su kitais. Jeigu miške sunku, draugai padeda.“

**Edgaras (13 m.):** „Labiausiai patinka praktika, ypač šaudymas.“

**Ela (14 m.):** „Labiausiai iš veiklų patinka šaudymas.“

**Airidas (15 m.):** „Man įdomiausia visokios taktikos užduotys (šaudymas, judėjimas ir pan.).“

**Vakaris (16 m.):** „Labiausiai patinka taktinis judėjimas ir šaudymas.“

Ne ką mažiau svarbus ir socialinis aspektas. Stovykla gera vieta naujų draugų paieškai. Tai dalyviai ypač vertina ir būtent dėl to, kad stovyklose gali susirasti naujų draugų – rekomenduotų jų kitiems. Draugystės kūrimas yra vienas svarbiausių jaunuolių motyvacijos veiksnių.

**Ela (14 m.):** „Labiausiai stovyklos patinka, kad galiu susirasti draugų.“

Tokie paprasti dalykai kaip maistas irgi veikia dalyvių nuotaiką. Kaip pabrėžė vienuolikmetis Matas: „Labai patiko maistas, ypač miške valgyti.“

## KOMUNIKACIJOS ĮGŪDŽIAI IR KŪRYBIŠKUMAS

Šiandienos įrankiai – socialiniai tinklai – gali būti ne tik pramoga, bet ir galingas įrankis idėjų sklaidai. Kaip šiuos įrankius naudoti, buvo viena iš rudens stovyklų veiklų. Plačiau apie šias veiklas ir Vilniuje vykusį Socialinių medijų kursą sutiko pasidalyti jaunoji šaulė, viena iš kurso dalyvių – septynioliktmetė Vytautė.

Vytaute, kokią praktinę užduotį turėjote Socialinių medijų kurso metu?

Socialinių medijų kurso metu turėjome tris skirtingas užduotis, kurias vienijo galutinis kurso rezultatas – filmukas apie rudens atostogų metu vykusius jaunųjų šaulių kursus. Pradžioje, pasidaliję į grupes susikūrėme mokymams skirtus „Facebook“ profilius – oficialius LŠS arba rinktinės profilių atitikmenis, į kuriuos viso kurso metu kėlėme savo produktus – informacinius įrašus ir istorijas, o vėliau geriausių momentus iš kiekvienos grupės produktų sumontavome į galutinį bendrą filmuką.

Kaip ją įgyvendinote? Papasakokite plačiau apie savo sukurtą „Facebook“ įrašą su keturkoju?

Medžiagą savo produktams rinkome iš įvairių šaltinių: fiksavome medicinos kurso atsiskaitymų akimirkas, bepiločių orlaivių kurso praktiką, kalbinome instruktorius ir jaunuosius šaulius – dalyvius. Taip pat vykome į Petešos mišką, kuriame vyko jaunųjų šaulių išgyvenimo kursas.

Pastarajame tarp daugybės nufotografuotų įstabių kadrių pavyko labai gražiai įamžinti vado šuniuką, kuris tuo metu palaikė kompaniją išgyvenimo kurso kursantams. Mintis papasakoti apie šį šunį platesnei auditorijai kilo todėl, kad jis mums, sostinės jauniešiams šauliams, turi ypatingą reikšmę, nes nuolatos juo pratybose, kursuose, stovyklose ir renginiuose, ne tik žiėbdamas šypsena, bet ir savaip keldamas iššūkių – motyvuodamas judėti greičiau vejasi iš paskos, nerangiai žaisdamas išverčia tvarkingai sukrautus daiktus ar tyliai, it apsauginis, sekioja savo šeimnininką, kartais pertraukdamas jį ir įterpdamas savo „garsią nuomonę“. Tačiau net būdamas tokio ūmaus būdo, jis jaunuosius šaulius priverčia ir desperatiškiausioje situacijoje trumpam atsipalaiduoti bei pasijuokti. O užuosdamas jaunųjų šaulių nerimą, gudrusis šuniukas tyliai prieina ir nusiraminiui atkiša paglostyti kailiuką arba lyžteli delną dėl sėkmės. Jį pavadinome kailiuotu jaunųjų šaulių talismanu.

Kiek laiko užtrukote kurdami šį įrašą?

Dėl didelio visos sukauptos medžiagos iš išgyvenimo kurso kiekio „postą“ apie šunelį pasilikome kaip antraeilį darbą, todėl įrašus pabaigėme jau naktį.

Ar ankščiau teko kurti panašų turinį socialiniams tinklams?

Ne, tokį turinį socialiniams tinklams kūrėme pirmą kartą. Manau, kad užduotis sukurti įrašą apie šunelį buvo naudinga, nes suteikė galimybę išpildyti mano rašymo potencialą naudoti viešai.

Ar ši socialinių medijų užduotis buvo naudinga ir įdomi?

Taip, man buvo labai įdomu ir malonu rašyti apie tai, kas man patinka (labai myliu šunis).

Kaip manote, ar toks įrašas galėtų turėti didelį pasiekiamumą socialiniuose tinkluose ir kodėl?

Mano nuomone, toks įrašas tikrai galėtų turėti didelį pasiekiamumą socialiniuose tinkluose, nes suteikia įvairovės Lietuvos šaulių sąjungos turiniui, neįprastumas patraukia akį, o žmonės myli keturkojus.

## DALYVIŲ ATSLIEPIMAS

Rudens stovyklautojai apie jaunųjų šaulių veiklas vieningai mano: „Smagu, naudinga, susirasi naujų draugų.“ Kodėl gi šiuo patarimu nepasinaudojus kviečiant dalyvius į stovyklas... ×



1

# MŪSŲ BENDRYSTĖ KORPORACIJOJE

Tekstas: SAJŪNĖ KAROLINA  
Nuotraukos: SAJA

# 6

1. Į kasmetinį sąskrydį susirinkę sąjūnai.
2. Bendrystė ir draugystė visuomet lydi sąjūnus.
3. Pirmininės pareigų perdavimas: sen! Karolina perdavė Sajos vairą naujai išrinktai pirmininkei saj. Aistei.
4. Pareigų perdavimas.

**Lapkričio 22–23 dienomis Troškūnų vienuolynas tapo gyvu 91-erių metų Lietuvos šaulių studentų korporacijos Saja istorijos tęsinio liudininku. Į kasmetinį sąskrydį čia susirinkę sąjūnai ne tik dalijosi bendrystės džiaugsmu ir tradicijomis, bet ir išgyveno svarbiausius organizacijos metų momentus ir demokratijos šventę – pirmininės pareigų perdavimą, naujos Valdybos išrinkimą bei sendraugių pakėlimą.**

Šis momentas primena, kad Saja yra ne tik studentiška organizacija, bet ir ilgalaikė bendruomenė, pasižyminti amžina naryste, kurioje ryšiai nenutrūksta baigus studijas ar pasikeitus gyvenimo etapui.

Kasdienybės šilumą kūrė ir bendri darbai: pietums sąjūnai kartu kepė kugelį, prie šio proceso prisidėjo visi, norėję įnešti savo dalelę į bendrą stalą. Tai buvo ne tik skanus rezultatas, bet ir puiki proga dar kartą patirti, kaip bendros pastangos suartina labiau nei bet koks oficialus posėdis.

Nors ir gamindami kugelį sąjūnai bandė atitraukti mintis nuo laukiančių darbų, šie buvo neišvengiami, tad vos pavalgę korporantai rinkosi į Visuotinį susirinkimą svarstyti Korporacijai svarių klausimų.

Svarbiausiu sąskrydžio akcentu tapo iškilmingas pirmininės pareigų perdavimas: sen! Karolina, lydima nuoširdžių padėkos žodžių, simboliškai perdavė Sajos vairą naujai išrinktai pirmininkei saj. Aistei. Korporacijos nariai dėkojo Karolinai už jos tvirtą vadovavimą, šilumą, kantrybę ir kasdienį, dažnai tyliai matomą darbą. Aistei linkėta drąsaus žingsnio pirmyn – vadovauti su polėkiu, naujomis idėjomis ir pagarba 91 metus gyvuojančioms korporacijos tradicijoms.

Kartu su naująja pirmininke išrinkta ir nauja Valdyba, pasirengusi imtis darbų su šviežia energija. Visuotinio susirinkimo metu kadenciją baigianti 2024–2025 metų Valdyba pristatė savo nuveiktus



2



3



4

darbus, įgyvendintas iniciatyvas, pasidailijo džiaugsmais ir iššūkiams. Po ataskaitos sąjūnai svarstė ir sprendė kitus būtinus organizacinius klausimus – nuo praktinių reikalų iki ilgalaikių planų, kurie formuos Sajos kasdienybę ateinančiais metais.

Sąskrydis buvo ir asmeninių kelionių įprasminimo metas – keli broliai ir sesės šauliai sąjūnai, garbingai einantys ir tiesiantys savąjį kelią korporacijoje, buvo pakelti į sendraugius. Sendraugė Andželika dalijasi: „Sajos sendraugio statuso suteikimas man pirmiausia reiškia pasitikėjimą. Tai yra tylus patvirtinimas, kad mano kelias, pradėtas dar vaikystėje kaip jaunosios šaulės, buvo prasmingas ir nuoseklus. Šį įvertinimą matau ne tik kaip savo darbo tęstinumą, bet ir kaip didelę atsakomybę būti pavyzdžiu kitiems sąjūnams, kandidatams ir visiems šauliams. Esu dėkinga už šį pasitikėjimą ir galimybę toliau būti Sajos dalimi.“

Šis momentas primena, kad Saja yra ne tik studentiška organizacija, bet ir ilgalaikė bendruomenė, pasižyminti amžina naryste, kurioje ryšiai nenutrūksta baigus studijas ar pasikeitus gyvenimo etapui.

Didelio džiaugsmo sulaukė ir naujieji korporacijos dainynai – papildyti dar gausesniu kiekiu patriotiškų dainų, jie tapo

tarsi gyvu tiltu tarp praeities ir dabarties. Vakare, kai į Troškūnus atvyko svečiai iš kitų korporacijų, dainos ir tostai susipynė su sveikinimais Sajai, šiemet švenčiančiai 91-ąjį gimtadienį. Tradiciniame korporacijų vakaro rituale skambėjo padėkos sen! Karolinai ir jos Valdybai už atsidavimą ir darbą, o naujajai Valdybai linkėta sėkmės, tvirtumo ir išminties.

Kitą rytą sąskrydžio dalyviai dieną pradėjo dalyvaudami Mišiose Švč. Trejybės Troškūnų bažnyčioje, skirtose Lietuvos kariuomenės dienai paminėti. Bendroje maldoje prisiminti žuvę ir šiandien tarnaujantys kariai bei šauliai, apmąstyta tarnystės Tėvynei prasmė. Mišių rimitis tapo prasminga sąskrydžio pabaiga – tarsi priminimas, kad Sajos bendrystė ir 91 metus puoselėjamos tradicijos kyla iš gilesnio įsipareigojimo Lietuvai, jos laisvei ir žmonėms.

Grįždami iš Troškūnų sąjūnai išsivežė ne tik juoką, dainų ir diskusijų prisiminimus, bet ir jausmą, kad Saja – tai žmonės, kurie kasdien kuria ir tęsia jau 91 metus gyvuojančią korporacijos istoriją.

**O jei ir Tu nori prisijungti prie sąjūnų gretų – nedvejok!**

Parašyk mums [info@saja.lt](mailto:info@saja.lt) x

# GERIAUSI NUOTRAUKŲ KONKURSO „FOTOPATRULIS“ KADRAI

## PRIZINIŲ VIETŲ LAIMĖTOJAI

1. Aivaro Gadliausko nuotrauka „Šauliai, saugantys tiltą ir jo prieigas, pratybose „Saugūs Anykščiai 2025“.
2. Rasitos Li nuotrauka „Akimirkos iš talkos Vėžininkų ir Baltupėnų (Pagėgių sav.) kapinaitėse“.
3. Ryčio Simkaus nuotrauka „Šauliai šliaužia akmenuotu pagrindu. Pratybos Norvegijoje“.

## GERIAUSIŲ KADRŲ DEŠIMTUKE

4. Astos Zavackienės nuotrauka „Iš kovo mėnesio renginio, kur gaisrininkai-gelbėtojai demonstravo, kaip išsigelbėti įlūžus lede. Keli šauliai išbandė tai su visa ekipuote“.
5. Auksės Kriskutės nuotrauka „Jaunoji šaulė, stodama į Lietuvos šaulių sąjungą, pasižada būti dora ir garbinga Lietuvos Respublikos piliete“.
6. „Špoko“ nuotrauka „Poilsis“ vandens siurblinėje, kur ne tik nuolat lašėjo vanduo, bet ir kas 40 min. įsijungdavo labai garsus siurblys“.
7. Romo Dabruko nuotrauka „Šaulių maršas“ iš komandos išvykos švenčiant Visagino 50-ąjį gimtadienį“.
8. Dovilės Čižaitės nuotrauka „Fotosesija, skirta interviu ciklui „Susipažinkime. Kodėl esu šaulys““.
9. Vincento Šerėno nuotrauka „Tikrina dėl imituojamo masyvaus kraujavimo. Karaliaus Mindaugo šaulių 10-osios rinktinės jaunųjų šaulių patruliavimo varžybose, vadovaudamiesi MARCH PAWS algoritmu, dalyviai turi apžiūrėti sužeistąjį ir suteikti reikiamą pagalbą“.
10. Aušros Valauskienės nuotrauka „Pratybų „Taurus 2025“ akimirkos“.

# 7



1



2



3



4



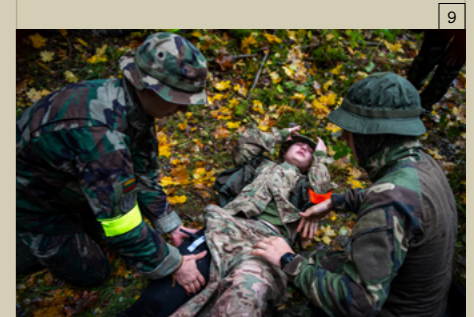
5



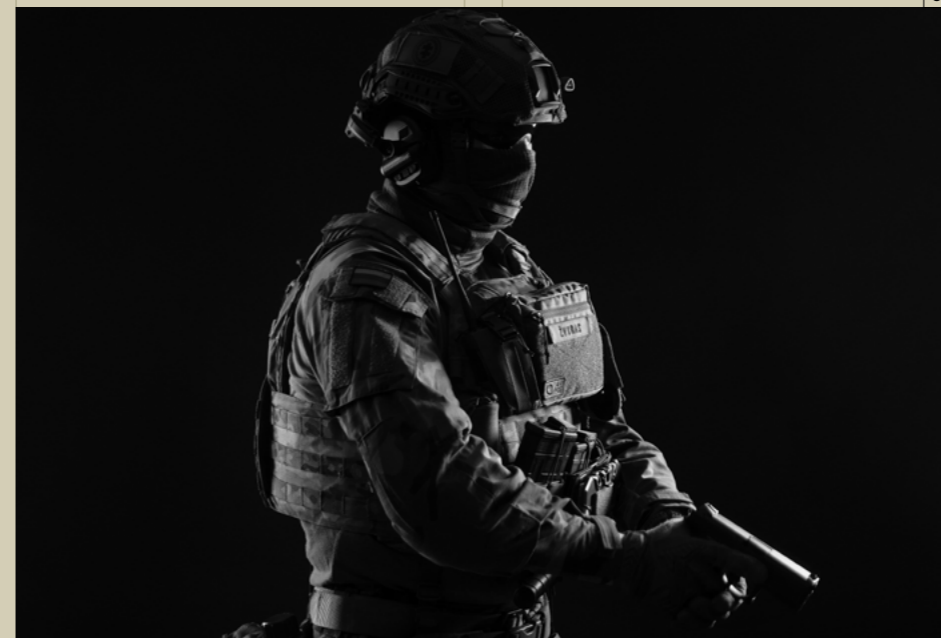
6



7



8



10

# PAAIŠKINO, KODĖL SUKČIAMŠ YPAČ PATINKA DIDIEJI METŲ IŠPARDAVIMAI



1  
Pašnekovas: „NOD BALTIC“ IT INŽINIERIUS IR „ESET“ EKSPERTAS LUKAS VAITASIUŠ

Rubrika „Kibernetinis saugumas“ rengiama bendradarbiaujant su oficialiu ESET atstovu Lietuvoje „NOD Baltic“.



Artėjant šventiniam laikotarpiui išpardavimus skelbia ne tik prekybininkai – tam aktyviai ruošiasi ir kibernetiniai sukčiai. Šiuo metų laiku įprastai fiksuojamas apgavysčių internete pikas. Nusikaltėliai išnaudoja žmonių norą sutaupyti ir siūlo neįtikėtinus pasiūlymus, kurie dažnai baigiasi finansiniais nuostoliais ar asmens duomenų vagystėmis.

Ekspertai įspėja, kad apsiperkant internete būtina išlikti budriems – net ir patikimai atrodančios svetainės ar reklamos gali būti spąstai.

Kai internetinės parduotuvės vilioja didelėmis nuolaidomis, atsispirti gali būti sunku. Sukčiai gerai tai supranta ir išnaudoja.

„Sukčiai puikiai išmano psichologiją – jie žino, kad šiuo laikotarpiu žmonės veikia skubotai, ieško geriausių nuolaidų ir ne visada patikrina detales. Tad jų taikomi metodai išlieka tokie pat veiksmingi: apgaulingi el. laiškai, reklamos, netikros internetinės parduotuvės ar socialiniuose tinkluose platinami neįtikėtinai geri pasiūlymai“, – sako „NOD Baltic“ kibernetinio saugumo inžinierius ir ESET ekspertas Lukas Vaitasius.

Pasak jo, pastaraisiais mėnesiais itin išaugo fišingo (angl. *phishing*) atakų skaičius – vartotojams siunčiami el. laiškai ar žinutės, apsimitant žinomais prekių ženklais ar kurjerių tarnybomis. Juose pateikiamos nuorodos veda į klastotes, kuriose prašoma suvesti prisijungimo duomenis, banko informaciją ar atlikti mokėjimą.

1. Pašnekovas „NOD Baltic“ kibernetinio saugumo inžinierius ir ESET ekspertas Lukas Vaitasius.

„Sukčiai sukuria svetaines, kurios atrodo beveik identiška, kaip ir tikrosios – kartais net domeno pavadinimas skiriasi vos viena raide. Tarkime, vietoje „.lt“ naudojamas „.it“ arba vietoje „.m“ įrašoma „.rn“. Tokie nežymūs pakeitimai vartotojui dažnai nepastebimi, tačiau kainuoja brangiai“, – aiškina specialistas.

L. Vaitasius priduria, kad pastaraisiais metais itin suaktyvėjo ir socialiniuose tinkluose plintantys netikrų pasiūlymų atvejai – neretai žmonės pamato reklamas, kur siūloma didžiulė nuolaida „tik šiandien“ ar „nemokamas pristatymas pirmiesiems 100 pirkėjų“.

„Tai triukas, skatinantis veikti greitai. Būtent tuo ir pasinaudoja sukčiai“, – pabrėžia jis.

## DAŽNIAUSI SUKČIAVIMO BŪDAI

Nors sukčiavimo internete atvejai fiksuojami visus metus, jų kiekis stipriai išauga būtent prieš didžiųjų nuolaidų dienas. Kibernetinio saugumo ekspertas primena populiariausius sukčiavimo scenarijus:

- netikros el. parduotuvės – puslapiai, imituojantys žinomus prekių ženklus. Jie dažniausiai renka mokėjimo kortelių ar prisijungimo prie banko duomenis;
- apgaulingi el. laiškai ir SMS – tariamai iš siuntų tarnybų kurjerių ar bankų siunčiami pranešimai su nuorodomis į kenkėjiškas svetaines;
- dovanų kortelių pasiūlymai – netikros akcijos, siūlančios neva nemokamas korteles, siekiant išvilioti asmeninius duomenis;
- „per gerai, kad būtų tiesa“ nuolaidos – sukčiai žada populiarius produktus už neįtikėtinai geras kainas, tačiau po apmokėjimo dingsta;
- prizų loterijos – skelbiami konkursai, kuriuose dalyvių prašoma atskleisti asmeninius duomenis, o dažnai paaiškėja, kad jokio laimėjimo nėra.

Kai internetinės parduotuvės vilioja didelėmis nuolaidomis, atsispirti gali būti sunku. Sukčiai gerai tai supranta ir išnaudoja.

## KAIP IŠLIKTI SAUGIEMS IŠPARDAVIMŲ METU?

Didžiųjų nuolaidų savaitė – tikras išbandymas ne tik piniginei, bet ir budrumui. L. Vaitasius pateikia keletą svarbiausių patarimų, kaip nepakliūti į sukčių spąstus ir apsaugoti savo duomenis bei finansus:

- atidžiai tikrinkite svetainių adresus. Net menkiausi skirtumai domeno pavadinime gali reikšti apgaule;
- atsiskaitykite saugiai. Rinkitės kreditinę kortelę ar tokias mokėjimo paslaugas kaip „PayPal“ – jos suteikia papildomą apsaugą;
- neveskite asmeninių duomenų per nuorodas el. laiškuose ar SMS. Jei gaunate pasiūlymą, svetainės adresą suveskite ranka naršyklėje;
- naudokite dviejų veiksmių autentifikaciją. Tai gerokai sumažina riziką, kad jūsų paskyra bus perimta, net jei slaptažodis nutekėtų;
- apsaugokite savo įrenginius su patikimais skaitmeninio saugumo sprendimais. Daugiasluksnė apsauga padeda aptikti pavojingas svetaines ar fišingo bandymus;
- išlikite kritiški. Visada atkreipkite dėmesį į gramatinės ar logikos klaidas tekste – tai dažnai išduoda sukčius. Juos išduoti taip pat gali ir patys tinklalapiai, mat neretai jie būna sukurti ne iki galo, nekokybiškai, kai kurie mygtukai gali būti neaktyvūs. Ir nepamirškite – jei pasiūlymas atrodo per geras, kad būtų tiesa, greičiausiai taip ir yra.

## KAIP ELGTIS, JEI PATEKOTE Į SUKČIŲ SPĄSTUS?

Sukčiams veikiant vis gudriau, apsigavę nuo apgavysčių darosi sunkiau net ir budriaušiams. Jei vis dėlto patekote į kibernetinių nusikaltėlių pinkles – svarbiausia nedelsti, pabrėžia „NOD Baltic“ kibernetinio saugumo inžinierius ir ESET ekspertas L. Vaitasius.

„Jei manote, kad galėjote būti apgauti, kuo greičiau informuokite savo banką, užblokuokite korteles ir pakeiskite slaptažodžius. Kuo greičiau reaguojate, tuo didesnė tikimybė išvengti nuostolių“, – pataria jis.

Specialistas primena, kad šiandien kibernetiniai nusikaltėliai veikia itin profesionaliai – jie geba išnaudoti dirbtinį intelektą, automatizuotas sistemas ir psichologinį spaudimą. Todėl vien geros nuojautos nepakanka – būtina sąmoningai ugdyti savo kibernetinį atsparumą.

„Saugumas internete prasideda nuo įpročių. Kuo labiau skubame, tuo labiau esame pažeidžiami. Prieš paspausdami mygtuką „pirkti“ sustokite ir pagalvokite“, – pataria L. Vaitasius. x



# MITAI APIE EKSTREMALIAS SITUACIJAS IR EVAKUACIJĄ.

## II DALIS

### Tekstas:

GABRIELIUS E. KLIMENKA,  
EDUARDAS KLIMENKA  
#IŠGYVENIMO AKADEMIJA KLIMENDKA

### Nuotrauka:

AIVARAS GADLIAUSKAS

Tęsiame mitus apie ekstremalias situacijas ir evakuaciją.



1

### V MITAS. VALDŽIA PASIRŪPINS MUMIS BET KOKIO CHAOSO METU

Tai naivus įsitikinimas, kylantis iš perdėto pasitikėjimo valstybinėmis institucijomis ir bandymo nusimesti atsakomybę už savo paties saugumą. Istorija rodo, kad valdžia ne visada pajėgi apsaugoti piliečių, ir ne todėl, kad nenori, tiesiog ne visada yra pajėgi tai padaryti. Tikėti, kad krizės metu tave išgelbės valdžia, kariuomenė ar policija, yra iliuzija, užliūliuojanti tavo budrumą. Tačiau egzistuoja ir šio mito priešingybė. Tad dabar apie ją.

### VI MITAS. 72 VALANDAS TURIU SAVIMI RŪPINTIS PATS, NES VYRIAUSYBEI AŠ NERŪPIU

Šio mito šaknys – įsitikinimas, kad vyriausybės institucijos privalo suteikti pagalbą nedelsiant. Čia taip pat galioja prieš tai buvusiame mite išsakytas noras permesti atsakomybę už savo saugumą vyriausybinėms institucijoms. Ir taip, iš dalies tai tiesa, vyriausybės institucijos turi tokį įsipareigojimą, tačiau realybėje... Žodžiu, yra kaip yra. Įsivaizduok situaciją: prasidėjo globali stichinė katastrofa, visas miestas sugriuvęs, krūvos sužeistųjų, aplinka apimta gaisrų, su kiekviena sekunde kyla nauji pavojai, pavyzdžiui, žemės drebėjimas, katastrofinis užtvindymas ir zombiai su ateivių invazija... Na gerai, taip baisu gal ir nebus, bet jau supratai, kad katastrofa baisiai didelė. Taigi, pirmosiomis valandomis gelbėjimo tarnybos ir kariuomenė orientuojasi į prioritetines užduotis: teikia pagalbą ten, kur galima išgelbėti daugiausia gyvybių arba išvengti naujų katastrofiškų pasekmių, ugniagesiai stengiasi stabdyti ugnies

plitimą, greitoji pagalba gelbėja sunkiausius ligonius, tau nieko blogo nenutikę, tad tereikia sulaukti pagalbos ir nepatekti į bėdą. Pagalba atkeliaus. Gal ne dabar, bet per tris dienas tikrai jos sulauksi, į tai ir orientuojasi valstybinės institucijos. Europos Sąjungoje įtvirtinta 72 valandų koncepcija nurodo, kad kiekvienas pilietis turi būti pasirengęs savarankiškai išgyventi bent tris paras, iki kol sulauks pagalbos. Didžioji dalis ekstremalių situacijų iš tiesų trunka vieną ar dvi dienas, o jei jos užsitęsia, pirmiausia stabdomas pagrindinis pavojus ir tik tada organizuojama masinė pagalba gyventojams. Tai nereiškia, kad valstybei tu nerūpi. Rūpi, nes juk mokesčius moki. Kalbant rimtai, tiesiog objektyviai vertinant, valstybinės institucijose nėra nei žmogiškųjų, nei fizinių resursų pasirūpinti kiekvienu piliečiu iš karto. Todėl pasiruošimas iš anksto – maisto, vandens, būtiniausių priemonių atsargos – yra ne prabanga, o būtinybė. Taip pat raginame prisijungti prie nevyriausybinių organizacijų, kurios rengiasi ekstremalioms situacijoms ir būtų įveiktos jų metu, pavyzdžiui, Lietuvos šaulių sąjunga, Lietuvos raudo-

1. Saugumo taisyklių paaisymas, galva ant pečių ir viskas bus gerai. Asociatyvi nuotrauka iš pratybų „Juodas Vanagas 2025“.

nasis kryžius, Maltos ordinas ar pan. Tokiu atveju tu būsi tas, kuris teiks pagalbą kitiems, o tai jau gerai, nes nereikės laukti, kol tave patį kas nors išgelbės.

### VII MITAS. PRIEDANGOS TURI BŪTI NUOLAT ATRAKINTOS

Vos tik kas nors viešose diskusijose paliečia priedangų klausimą, koks nors sofos ekspertas nedelsdamas pareiškia, kad prie jo namų yra priedanga, tačiau ji užrakinta, tad prireikus ja negalėsime pasinaudoti. Iš to gali suprasti, kad žmogus rūpinasi savo saugumu, bet nelabai supranta, kaip tos priedangos veikia. Priedangos skirtos trumpalaikiai gyventojų apsaugai kilus oro pavojui, tai yra apsaugoti nuo skeveldrų, nuolaužų, kulkų ar kitų išorinių pavojų. Daugelis priedangų yra įrengtos mokyklose, privačiuose namuose ar valstybinėse įstaigose, kurių patalpos turi būti saugomos nuo vandalizmo ar neteisėto patekimo, todėl natūralu, kad jos didžiąją dalį laiko yra užrakintos. Palik tokią erdvę laisvai prieinama, ten nedelsdami apsigyvens „bomžai“ arba ji taps viešu tualetu, tad esant reikalui išties nebegalėsi ja pasinaudoti. Pagal nustatytus reikalavimus priedangos turi būti įveiklinamos per 12 valandų nuo pranešimo apie grėsmę, todėl nereikia jų laikyti nuolat atrakintų. Svarbu, kad savivaldybės ir įstaigos žinotų savo atsakomybę, turėtų parengtą veiksmų planą ir galėtų laiku atverti bei paruošti priedangas, kai to tikrai prireiks. Ne ką mažiau svarbu, kad gyventojai iš anksto žinotų, kur yra artimiausia priedanga ir kaip į ją patekti.

### VIII MITAS. MOKYKLA – PRASTA SLĖPTUVĖ

Pradėkime nuo to, kad šis mitas kyla iš sąvokų painiavos. Žmonės dažnai neskiria, kas yra slėptuvė, priedanga ir kolektyvinės apsaugos statinys, todėl kyla nereikalinga baimė, klaidingų vertinimų ir ginčų internete. Kuo šie statiniai skiriasi.

*Slėptuvė* – tai specialiosios paskirties statiniai arba patalpos, įrengtos siekiant

apsaugoti valstybės tarnautojus ir darbuotojus nuo gyvybei ar sveikatai pavojingų veiksmų. Jose saugomi asmenys, vykdančys valstybės bei savivaldybių institucijų užduotis ir funkcijas bei užtikrinantys jų veiklą ekstremalių situacijų ar karo metu. Tokie statiniai yra specialiai įrengiami, sutvirtinti ir aprūpinti autonominėmis gyvybės palaikymo sistemomis.

*Priedanga* – tai statinys ar patalpa, skirta trumpalaikiai (iki kelių valandų) apsaugai kilus oro pavojui ar karinės agresijos metu. Priedanga apsaugo nuo tiesioginio ir netiesioginio apšaudymo grėsmių – skeveldrų, nuolaužų, sprogimo smūgio bangų, atsitiktinių kulkų ar kitų pavojingų veiksmų, kylančių per atakas iš orlaivių, raketų ar artilerijos. Išgirdus civilinės saugos signalą „Oro pavojus“, gyventojams rekomenduojama kuo skubiau ieškoti specialiu ženklu pažymėtos priedangos arba pasislėpti artimiausioje saugioje vietoje, pavyzdžiui, požeminėje perėjoje, dauboje, griovyje, rūsyje ar tunelyje. Priedangai gali būti pritaikytos įvairios paskirties patalpos: daugiabučių gyvenamųjų namų rūšiai, požeminės automobilių stovėjimo aikštelės, visuomeninių ir pramoginių pastatų technologinės erdvės, įmonių ar sporto įstaigų sanitarinės buitinės patalpos (pavyzdžiui, rūbinės ar dušai), nedegių medžiagų sandėliai ir pan. Kai kurios mokyklos, turinčios tinkamus rūsius ar sustiprintas konstrukcijas, taip pat gali būti pripažintos priedangomis.

*Kolektyvinės apsaugos statinys* – tai statiniai, skirti laikinam gyventojų prieglobščiai ekstremalių situacijų ar karo metu, siekiant apsaugoti juos nuo gyvybei ar sveikatai pavojingų veiksmų. Tokie pastatai turi tinkamą infrastruktūrą: tualetus, dušus, vandens tiekimą, šildymą, maisto ruošos vietas ir pakankamai erdvės nakvynei. Įprastomis sąlygomis jie naudojami visuomenės reikmėms kaip mokyklos, gimnazijos, kultūros ar sporto centrai, tačiau prireikus gali būti greitai pritaikomi nukentėjusiųjų apgyvendinimui ir apsaugai. Kai kurios mokyklos gali atlikti ir kelias funkcijas vienu metu – būti tiek kolektyvinės apsaugos statiniu, tiek turėti patalpas, tinkamas priedangai.

Taip pat egzistuoja dar vienas sąlyginis ir mažai kam žinomas niuansas: pagal karo teisę civiliniai objektai, tokie kaip mokyklos, neturi būti puolami. Tačiau, kaip rodo karas Ukrainoje, Rusija šių taisyklių nesilaiko, todėl rizika išlieka.

Vis dėlto, tai nesumenkina mokyklų, kaip kolektyvinės apsaugos statinių, vertės – jos vis tiek išlieka vienos iš tinkamiausių vietų saugiai apgyvendinti gyventojus nelaimės ar karo metu. Taigi, mokykla nėra slėptuvė kaip tokia, ji atlieka kolektyvinės apsaugos statinio funkciją. Kai tai supranti, viskas greitai stoja į vietas ir pasipiktinimas dėl mokyklos pastato kaip netinkamos slėptuvės greitai išgaruoja. Jei nori sužinoti daugiau apie slėptuves, priedangas, kolektyvinės apsaugos statinius ar šiaip būti pasikaustęs civilinės saugos ir pasirėngimo ekstremalioms situacijoms srityje, rekomenduojau išsinagrinėti informaciją, pateikiamą internetiniame puslapyje LT72.LT.

### PABAIGOJE: NEMIRTINGUMO MITAS

Kasmet, žiemos pabaigoje, spauda skelbia gausybę pranešimų apie žvejus, kuriuos tenka gelbėti nuo nuskilusios ledo lyties pačiame marių viduryje. Kartais tokie įlūžimai baigiasi žvejo mirtimi. Visais atvejais žvejai neįvertina situacijos pavojaus, pervertina savo galimybes arba, dar blogiau, nusispjauna į grėsmes. Šį ydingą pavojų sveikatai ir gyvybei avojoingą veiksmų modelį galime perkelti į bet kurią kitą ekstremalios situacijos modelį: dažniausiai nukentčia tie, kurie neįvertina arba nuvertina situacijos pavojingumą, o ypač tie, kurie visiškai ignoruoja visus pavojus ženklus. Deja, turime blogų žinių: visi esame mirtingi, tačiau nereikėtų skubėti anapilin. Dažniausiai galima užbėgti nelaimėi už akių. Pavyzdžiui, žvejų atveju, pakanka atsižvelgti į meteorologų pranešimus ar tiesiog vadovauti sveiku protu, kai lauke jau +10, gal jau laikas padėti poledinės žūklės reikmenis atgal į spintą?

Dažniausia gaisrų priežastis Lietuvoje – rūkymas namuose, o ypač rūkymas lovoje! Lovoje! Dar gaisrus lemia netvarkinga elektros instaliacija. Paprastas įpročių pakeitimas ir savalaikiai techniniai sprendimai galėjo išgelbėti daug gyvybių ir turto. Kitos gaisrų priežastys yra atsitiktinės, kylančios iš neatsargumo, o kartais ir iš žioplumo.

Keliuose būtų išvengta gausybės nelaimingų atsitikimų, jeigu vairuotojai paisytų kelių eismo taisyklių. Globalesnių ekstremalių situacijų atveju, aukščiau straipsnyje išvardytų principų paaisymas gali padėti išgelbėti tavo sveikatą ir gyvybę. Būk pasiruošęs, turėk planą, sek oficialią informaciją, naudokis vyriausybės teikiamomis priemonėmis ir niekada nepamešk galvos nuo pečių. x

# 9

# POKALBIS SU „CHISTORIKE“.

## APIE SOCIALINIUS TINKLUS IR PAKITUSĮ PRAEITIES PAŽINIMĄ

Tekstas: LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ

Nuotraukos: ASMENINIS KRISTINOS PETRAUSKĖS ARCHYVAS

Šiandien istoriją vis dažniau atrandame socialinių tinklų sraute. Tai atveria galimybes pristatyti ir pažinti praeitį kitaip, tačiau kartu čia slypi ir pavojai – socialiniuose tinkluose lengvai plinta iškreipti faktai ir dezinformacija. Apie tai pasikalbėti nusprendėme su žinoma Lietuvos nuomonės formuotoja Kristina Petrauske, kuriai savo turiniu pavyko sudominti plačiąją visuomenę.



Istorikę, kūrybingumo nestokojančią K. Petrauskę galima apibūdinti įvairiai. Vieniems ji žinoma kaip Vytauto Didžiojo karo muziejaus direktoriaus pavaduotoja, kurioje dirba muziejininkystės srities ir karybos istorijos reprezentavimą, kitiems – kaip „Žinių radijo“ laidos „Iliustruotoji istorija gyvai“ ar „Delfi“ tinklalaidės „Chronikos“ vedėja, o gal kaip vieno perkamiausio istorinio romano „Slanimo raganos. Sapiegos byla“ autorė. Tačiau daugeliui ji bene geriausiai pažįstama iš pseudonimo

„Chistorikė“. Kristina yra viena populiariausių Lietuvos nuomonės formuotojų „Instagram“ ir „TikTok“ platformose, suprantamai ir įtraukiai pristatanti istorinį turinį. O 2025 metų Vokietijos Aspeno instituto ir Vokietijos užsienio reikalų ministerijos projekte „Influencers against disinfo“ atstovauja Lietuvai. Su Kristina kalbamės apie tai, kaip socialiniai tinklai keičia istorijos pažinimą, kokie šios medijos pavojai, kaip ten sklinda iškreipta istorija ir dezinformacija.

Kristina, socialiniuose tinkluose kalbėti apie istoriją pradėjote užklupus karantinui, kai muziejai turėjo užverti duris lankytojams, o mes visi likti dirbti namuose. Nuo jūsų pirmųjų „TikTok“ videoįrašų praėjo turbūt kone penkeri metai, koks tuomet buvo jūsų pagrindinis tikslas kuriant turinį? Ar jis ilgainiui keitėsi?

Dieve, kaip seniai. Iš tiesų mano pirmas tikslas buvo smalsumas. „Museum-Next“ žurnale perskaičiau, kaip įvairūs muziejai – nuo „Rijksmuseum“ iki „Uffizi“ – pandemijos metu naudojo „TikTok“ pritraukti lankytojus ir pateikti turinį taip, kad muziejai išliktų žmonių mintyse. Mes muziejuje irgi svarstėme, kaip tai daryti, kad lankytojas mūsų nepamirštų. Tad įsirašiau

programėlę, pradėjau naršyti, ir algoritmas mane pagavo. Ėmiau gauti labai daug istorinio turinio: tiek labai gero, tiek labai blogo, tiek apie Europos ar pasaulio istoriją, tiek apie visiškai nišines sferas. Bet vieno labai trūko – nieko nebuvo apie Lietuvos istoriją. Absoliučiai ničnieko. O juk Lietuvos istorija yra be galo įdomi. Mes dažnai ją nuvertiname manydami, kad tik Versalyje ar Tiudorų laikų Anglijoje vyksta „tikros dramos“, bet mūsų istorijoje jų ne mažiau.

Ir dar kita problema: akademikai ir istorikai Lietuvoje daro be galo įdomius tyrimus, rašo įspūdingus straipsnius, leidžia šaltinių rinkinius, bet visa tai labai retai pasiekia plačiąją visuomenę. Ne todėl, kad tyrimai būtų neįdomūs. Priešingai – jie dažnai taip gerai parašyti ir tokie prasmingi, kad tikrai patrauktų žmones. Bet daug kas tiesiog nežino, kur jų ieškoti, kur jų nusipirkti, kur užsiprenumeruoti. Kartais pats tekstas gali būti akademiškesnis ir mažiau prieinamas skaitytojui, o kartais žmonėms tiesiog trūksta laiko gilintis. Taigi visuomenė lieka be nuostabių istorijų, kurios galėtų ją labai praturtinti.

Na, ir kadangi muziejus atsisakė minties kurti savo „TikTok“ paskyrą, pagalvojau: pabandyti pati. Bent jau patestuosiu, kaip tai veikia. Tikėjaisi kokių 300 sekėjų, o išėjo kiek daugiau, nei planuota...

Dažniausiai dezinformaciniai įrašai būtent tokie ir būna – jie užbombarduoja emociniu krūviu, ir tą krūvį gavęs žmogus retai turi impulsą sustoti bei pasitikrinti, tiesa čia ar ne.

Vėliau, jau įsivažiavus, atsirado ir tikslas. Norėjau žmonėms paaiškinti istoriją taip, kad jie jos nesibodėtų. Karantinas parodė, kad žmonės nori aiškiai, suprantamai pateiktos informacijos: naudingos, edukuojančios, bet kartu trumpos ir ne per sausas. Norėjau parodyti ne tik politinę istorijos dalį, kurią mokykloje esame įpratę „kalti“, bet ir žmonių kasdienybę, jų pasirinkimus, drąsą, absurdą – tą žmogiškąją istorijos pusę, kuri dažnai lieka paraštėse.

O dabar tikriausiai labiausiai noriu parodyti, kad istorija yra mokslas apie žmones. Ne apie datas, o apie sprendimus, klaidas, drąsą, baimes, komiškas situacijas. Istorijos veikėjai buvo tokie pat kaip mes. Socialiniai tinklai leido ištraukti istoriją iš akademinio koridorių ir padėti ją ant kiekvieno virtuvės stalo, ant sofos, į telefoną, kur ją gali pasiekti kiekvienas.

Ir šiandien, dirbdama muziejuje, matau, kad mano misija iš esmės nepasikeitė – tik išsiplėtė. Tai yra istorijos pasakojimą padaryti prieinamą kuo platesnei visuomenei, neapsunkinant pertekliniu akademizmu, bet neaukojant tikslumo. Ir džiugu matyti, kad vis daugiau muziejų, tyrėjų ir turinio kūrėjų ima daryti tą patį – dalytis tuo, kas iki šiol likdavo tik akademiniam pasaulyje.

Ar socialiniai tinklai, jūsų nuomone, padeda žmonėms labiau pažinti istoriją, ar kaip tik ją dar labiau supaprastina?

Ir taip, ir taip. Mano turinys tikrai labai sukramtytas ir labai paviršutiniškas, bet labai tikiuosi, kad juo sudomina daugiau žmonių domėtis istorija, be to, visada nurodau, kur pasidomėti ir paskaityti plačiau.

Tikiuosi, jei turinys tave sudomina, jis tampa tramplynu į gilesnį pažinimą, durimis, kurios atsiveria į knygą, muziejų, dokumentinį filmą. Bet jei jį suvoki tik kaip pramogą, tuomet, žinoma, istorija supaprastinama iki „fun fact“, tai irgi nėra blogai, tikiuosi, bent protmūšyje padės (šypsosi).

Kaip manote, kodėl šiandien, kai informacijos tiek daug, vis dar svarbu kalbėti apie istoriją ir jos patikimumą?

Kokybišką ir informatyvų turinį kurti yra sunku – kokybiška istorija reikalauja lėtumo, o platformos – greičio. Aš visada savo socialinius tinklus laikau tik hobiu ir kuriu turinį tik tada, kada noriu ar turiu laisvo laiko, o ne taip, kaip to reikalauja algoritmai, bet tai irgi nėra mano pragyvenimo šaltinis. Bet jei būtų, tada nežinau, ką reikėtų daryti ir kaip ant galvos šokinėjant pasakoti apie Mindaugą, ir kad atliepčiau visus socialinių tinklų algoritmo taškus ir mano įkeltas turinys būtų pelningas ir dar spėti suskaičiuoti naujausius mokslinius straipsnius bei monografijas. Kūrėjai, kad ir užsienio, pasakojantys socialiniuose tinkluose apie istoriją, naudoja daug „ragebite“ (turinys, provokuojantis emocijas) ar palieka tokias dviprasmybes, išrenka labai pikantiškas temas tam, kad galėtų sulaukti didesnio pasisekimo. Tuomet tas turinys lieka, kad ir gražiai ir įdomiai sužiūrimas, bet jo išliekamoji vertė dažnai menka, misinformuoja.

Kokius didžiausius pavojus matytumėte, kai istorija „keliauja“ per socialinius tinklus?

Didžiausias pavojus – ištrūkęs kontekstas. Istorinis faktas be paaiškinimo gali būti panaudotas bet kam: propagandai, emocijų kurstyti, sąmokslų teorijoms, savo politinei pozicijai pagrįsti.

Kitas pavojus – tas „aš žinau geriau“ efektas. Socialiniai tinklai sukuria iliuziją, kad istorija yra nuomonė, o ne mokslas. Taip gimsta mitai, kurie vėliau sunkiai išrunami.

Ar jums pačiai teko susidurti su dezinformacija ar istorijos iškreipimu internete? Kaip tai veikia visuomenės suvokimą?

Taip, be abejo. Dezinformacija dažnai atrodo labai nekalti: gražus paveikslėlis, trumpa frazė, ir žmonės ją priima kaip faktą. Dar blogiau – patys tampa jos platintojais, nes tokio tipo turinys yra emociškai paveikus ir žaibiškai plinta. Istorinė dezinformacija iš esmės būtent tuo ir gyvena: ji apeina kritinį mąstymą ir kalba tiesiai į jausmus. Tuomet istorija nebėra žinojimas, o tampa įrankiu manipuliacijai, nuostatoms formuoti, visuomenei skaldyti.

Ir čia būtina įvardyti, kad mūsų kaimynai iš Rytų šį metodą naudoja sistemingai, kryptingai ir jau labai seniai. Tai nėra atsitiktinė klaidinga informacija – tai sąmoningai kuriamas emocinis pasakojimas, kuriuo siekiama mus kiršinti tarpusavyje, menkinti mūsų valstybingumą, iškreipti mūsų kovų prasmę. Pakanka vienos, atrodytų, nekaltos nuotraukos su romantizuotu sovietiniu vaizdeliu: gražiai sutvarkyta gatvė, gėlės, „ramus gyvenimas“, vaikai su balionais – ir štai jau kuriama nostalgija laikotarpiui, kuris realybėje buvo okupacijos, spriespaudos ir sisteminio smurto laikotarpis. Toks vizualinis naratyvas veikia labai giliai, nes pasakoja ne faktus, o jausmą. O jausmas žmonėms atrodo tikresnis nei sausas istorinis argumentas. Taip ilgainiui formuojamos mūsų nuostatos, net tapatybė. Įsivaizduokite, jei žmogus nuolat mato tokį „gražų“ vaizdelį, o ne realias istorines aplinkybes – tai neišvengiamai veikia jo suvokimą ir apie sovietmetį, ir apie Lietuvą šiandien.

Kai faktai iškreipiami, žmonės negali priimti argumentuotų sprendimų, o visuomenė tampa labiau paveiki manipuliacijoms. Todėl istorinė dezinformacija nėra smulkmena – tai vienas svarbiausių informacinio karo įrankių.

O jeigu reikėtų pateikti pavyzdžių?

Vienas dažniausių pavyzdžių, pastebimų socialiniuose tinkluose, – sovietmečio romantizavimas, pateikiamas kaip „visi gyveno geriau“. Kitas – visiškai iškreipti pasakojimai apie Lietuvos partizanų, kurie pateikiami tik iš okupacinio režimo propagandos perspektyvos. Taip pat gausu mitų apie Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę, pradedant nuo litvinizmo ir baigiant perdėtu žemaitišku nacionalizmu. »

10

1. K. Petrauskė kuriami istorijos pasakojimai nėra tik linksmi videoįrašai, kartu jie paremti akademiniais išmanymais.

Kaip atskirti patikimą turinį nuo klaidinančio, kai informacija pateikiama trumpai ir patraukliai?

Yra keli paprasti kriterijai, bet pirmiausia verta atkreipti dėmesį į tai, ar jums rodomas turinys siekia sukelti itin stiprias emocijas. Dažniausiai dezinformaciniai įrašai būtent tokie ir būna – jie užbombarduoja emociniu krūviu, ir tą krūvį gavęs žmogus retai turi impulsą sustoti bei pasitikrinti, tiesa čia ar ne. Tai visiškai natūralu: jeigu į jus mesiu vorą, o jūs labai bijote vorų, pirmasis instinktas tikrai nebus sustoti ir ramiai įvertinti, tikras tas voras ar guminis. Lygiai taip veikia ir informacija – emocija ateina pirmiau, racionalumas dažnai nespėja įsijungti.

Žinoma, visada reikia žiūrėti, ar nurodyti šaltiniai, ir kokie jie. Ar tai recenzuojamas mokslinis straipsnis, ar, atsiprašant, „Daily Mail“ lygio portalas? Ar įrašo autorius iš tiesų yra savo srities ekspertas, ar tiesiog žmogus, kuris labai užtikrintai kalba? Ar teiginiai nėra per daug kategoriški – su tokiais raktiniais žodžiais kaip „visada“, „niekada“, „visi žino“, „taip buvo ir taškas“?

Taip pat svarbu žiūrėti, ar turinys pateikiamas be konteksto? Labai dažnai manipuliacijos esmė – ne pats faktas, o tai, kas sąmoningai nutylima. Ar vaizdas, ar citata yra ištraukti iš visiškai kito laiko ar situacijos? Vizualinė dezinformacija yra ypač paveiki, nes akiai automatiškai norisi tikėti tuo, ką ji mato. Ar informacija tarsi pataiko į jūsų jau turimas nuostatas? Jeigu kažkas labai gražiai „limpa“ prie to, kuo jūs ir taip tikite, tai jau yra signalas stabtelėti. Dezinformacija klesti būtent ten, kur ji pataiko į žmonių pasaulėžiūros spragas.

Galiausiai, labai svarbus ir klausimas sau: „Koks šio turinio tikslas? Kodėl man tai rodoma?“

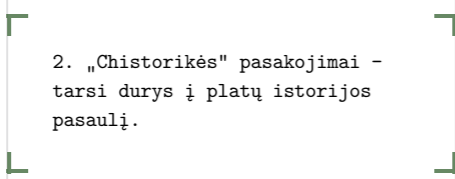
Jeigu atsakymas veda į emociją, o ne į žinojimą, verta iš naujo įvertinti, ką matote.

„TikTok“ platforma vertinama prieštarai tiek dėl saugumo spragų, tiek dėl manipuliatyvaus turinio. Kiek šie aspektai turi įtakos jūsų pasirinkimams, į kurį kanalą kelti savo turinį? Ar prioritetą teiktumėte kitoms platformoms?

Nesvarbu, kuriais socialiniais tinklais naudojamės, higiena ir saugumas internete yra ypač svarbūs. Man labai patiko „Stratcome“ išgirsta pozicija, kad vis dėlto reikalinga kurti turinį ir tokiam tinkle kaip „TikTok“, nes jei tavęs ten nėra – tavęs nėra ir informaciniame lauke, kuris nemažai daliai yra pagrindinis informa-



2. „Chistorikės“ pasakojimai – tarsi durys į platų istorijos pasaulį.



cijos šaltinis. Ir nebūdami ten leisime formuoti informacinius burbulus. Savo turinį aš dubliuoju į tris kanalus: „TikTok“, „Instagram“ ir „Threads“, bet aktyviai bendrauju tik „Instagram“, nes visuose tiesiog nespėju.

Kaip manote, ar socialiniai tinklai taps pagrindiniu istorijos pažinimo kanalu jaunajai kartai?

Jie jau yra pagrindinis, pirmasis kanalas ir dėl to šiek tiek baisoka. Bet nematau, kad taps vieninteliu. Dar juk yra „ChatGPT“. Bet išties, iki dirbtinio intelekto įsiveržimo vaikai nebeguglindavo, kai reikėdavo susirasti informacijos, o „tiktokindavo“, o dabar dar ir dirbtinis intelektas įsijungia, kuris vis dėlto sako tau tai, ką tu nori, kad jis tau pasakytų. Todėl situacija dar keblesnė, ir pati dar net nežinau, kaip ją vertinti, bet tikiu, kad vaikus išmokius ne vengti socialinių tinklų ir dirbtinio intelekto, o kaip teisingai ir taisyklingai jais naudotis ir vertinti



ten esančią, gautume puikių rezultatų. Socialiniai tinklai pritraukia, bet jie negali pakeisti muziejų, knygų, ekspozicijų, mokslinių tyrimų. Jie tinka įkvėpimui, bet ne visai kelionei istorinio pažinimo link.

Aš tikiu hibridiniu modeliu: socialiniai tinklai atveda, o muziejai suteikia turinį, kuris išlieka. Ir, kas be ko, mes negalime pamiršti mokyklos, ji visada yra visko pamatas.

Kokių patarimų duotumėte žmonėms, norintiems atsakingai vartoti istorijos turinį socialiniuose tinkluose?

Paieškokite šaltinių. Pasitikrinkite faktus, ypač jei turinys sukelia stiprią emociją. Sekite istorikus, o ne tik nuomonės formuotojus. Užduokite klausimą: „iš kur tai žinoma?“ Jei turinys skamba „per gerai, kad būtų tiesa“, greičiausiai taip ir yra. Istorija nėra tik datos ir karai – ji apie žmones. Žiūrėkite į ją žmogiškai. ×

# CITATA: „IŠ ESMĖS MAN RŪPI TIK UKRAINA“

Tekstas: MARIUS STASKEVIČIUS

Citata ne mano, perskaičiau gal prieš metus „Facebook“ platformoje (beje, citatos autorius irgi LŠS narys), bet šiais laikais labai prasminga mintis, ir labai už ją pasirašau. Nereikia būti dideliu išminčiumi ar pagarsėjusiu politologu, kad suprastum, jog Ukrainoje sprendžiasi Lietuvos ateitis ir ukrainiečiai kariauja už Lietuvos nepriklausomybę. Žinoma, patys ukrainiečiai kariauja už savo šalį, ir tikrai apie Lietuvą kariaudami pernelyg negalvoja, bet realybė tokia, kad, kritus Ukrainai, po kelerių metų ateis mūsų, trijų Baltijos šalių eilė. Dabar apie teoriškai galinčius nutikti kažkokius stebuklus (pavyzdžiui, kad Ukrainai pralaimėjus kažkas per tą laiką netikėtų ir gražaus nutiks Rusijoje) nekalbame, stebuklams tebūnie skirti kiti leidiniai.

Užtai, kai koks užguitas, bet piktas ar nelabai nuovokus žmogelis pradeda kiauksėti maždaug „kiek galima vis Ukrainai, rūpinkimės Lietuvos žmonėmis“, tai ir norisi atgal rékti „kvailas ir nesąžiningas žmogau, tai rūpintis valstybės saugumu ir yra pats didžiausias rūpinimasis Lietuvos žmonėmis!“.

Žymiai geriau kariauti savo karą Ukrainoje, toje pačioje fronto pusėje su turbūt stipriausia šiuo metu armija Europoje (Ukrainos), negu papildomai sutauptus tris tankus laukti, kol Rusija, pasipildžiusi okupuotais ukrainiečių kariais, ateis į mūsų mažą ir sunkiai apginamą teritoriją!

Žinoma, jeigu vertybė yra laisva Lietuva, nes galima tikrai yra dundukų, kurie įsi-vaizduoja, kad fašistinė (ar vis dar pamedernintai ir sadistiškai komunistinė?) Rytų kaimynė yra visai nieko valstybė, ir joje galima gyventi. Negalima joje gyventi, galima nebent padlaižiška egzistuoti ir tikėtis, kad jų fiureris ar jo mažesni fiureriukai labai stipriai nemuš, jeigu stipriai jiems neužkliūsi arba tapsi vienu iš režimo palaikymo zombiu.

Paprastas prioritetų klausimas. Kaip žmogui ginkluoto užpuolimo metu svarbiausias prioritetas tampa išsaugoti gyvybę ir, labai pageidautina, sveikatą [„džin“ tada pasidaro tapetų spalva, importinių batų nuolaida ar antakių padažymo kokybė], taip karo atveju svarbiausia yra valstybės išlikimas ir kartu gyventojų gyvybė. Kam tada rūpės, kaip šauniai valstybė dar prieš metus pakeitė pėsčiųjų tilto turėklus, surengė XIX amžiaus liaudies poezijos vakarą ar koregavo kokį mokestį per 1,5 procento?



1

Aš nesakau, kad nereikia rūpintis turėklais, poetais, mokesčiais ir tapetų spalva. Sakau, kad reikia suprasti, kur turi būti pagrindinis dėmesys.

## „TRIMITO“ REDAKCIJOS PRIERAŠAS

Visuomet verta prisiminti, kad tokie manipuliaciniai teiginiai „kiek galima vis Ukrainai, rūpinkimės Lietuvos žmonėmis“ yra dalis dezinformacijos naratyvų, nukreiptų prieš paramą Ukrainai. Kaip rodo šių metų rugsėjo mėnesį komunikacijos agentūros „Bosanova“ užsakymu tyrimų bendrovės „Norstat“ atlikta apklausa, kuria buvo siekiama išsiaiškinti, kokią Lietuvos visuomenės dalį pasiekia ir veikia Kremliaus propaganda – Lietuvos gyventojai tiki bent vienu Kremliaus dezinformacijos naratyvu. Nors tyrimas atskleidė, kad Lietuvos gyventojai yra atsparesni į Lietuvos valstybingumą ar geopolitinę orientaciją nutaikytiems naratyvams, tačiau atsispirti dezinformacijai apie karą Ukrainoje ar Lietuvos ekonominę padėtį yra sunkiau. Pagrindinės dezinformacinių naratyvų žinutės – kad Lietuva yra silpna, priklausoma, su prastėjančia ekonomine situacija, mažėjančiu

gyventojų skaičiumi, didelėmis elektros kainomis, smunkančiomis vertybėmis. Klaidinančiomis dezinformacijos žinutėmis taip pat taikomas ir į Lietuvos paramos Ukrainai temas, pasitikėjimą Lietuvos kariuomene ir NATO sąjungininkais.

„Bosanos“ vadovo Vytauto Matulevičiaus teigimu, Kremliaus dezinformacija pasiekia bent dalį auditorijos, ypač tą, kuriai būdingas socialinis nepasitenkinimas, protesto nuotaikos ir silpnesnė integracija į vakarietišką informacinę erdvę. ×

1. Karas Ukrainoje – ir mūsų karas. Nuotr. aut. Valdas Kilpys





1

# MARATONĄ SU EKIPUOTE ĮVEIKĘ ŠAULIAI: „SUSIKROVĖME KUPRINES, APSIVILKOME LIEMENES IR Į TRASĄ“

Tekstas: VALDAS KILPYS  
Nuotrauka: TOMAS BAURAS (lrytas.lt)

**Nubėgti 42 kilometrai su visa ekipuote – ne juokas. Tačiau pokalbis su Tarptautinio Vilniaus maratono trasą įveikusiais vyrais plėtojosi lengvai. Regis, jie šio bėgimo žygdarbiu nevadina, o į ateitį žiūri su viltimi įveikti dar didesnius iššūkius. Šauliai Darius Petraška, Stasys Biekša, Karolis Urbelionis ir Domantas Cibas sutiko pasidalyti mintimis apie įveiktą maratoną.**

12

**Maratoną įveikę šauliai pasakojo, kad vieno „recepto“ nėra, tad kiekvienam skirtingu metu pradėjo kilti nepatogumų skirtingose vietose.**

1. 42 kilometrai su visa ekipuote ir šypsena.

Bėgti su visa ekipuote maratoną? Nutrūktgalviškas planas. Pradėkime nuo idėjos – tai buvo spontaniškas ar ilgai brandintas sprendimas?

Šauliai pasakojo, kad idėja kilo gana spontaniškai, prie alaus bokalo. „Nuolat ieškome iššūkių gyvenime. Aš „pasirčiau“ bėgti iš karto vos išgirdęs idėją“, – sakė D. Cibas. Reakcijų būta visokių: vieni sutiko, bet paskui atsisakė, kiti pasukiojo pirštą prie smilkinio ir tiek. Rinktinėje, o kalbant konkrečiau, mūsų būryje, nuolat organizuojami orientaciniai, KFPT (karinio fizinio parengtumo testai) ar plaukimo treniruotės skatina imtis visokias iššūkių.

Kaip viskas vyko, kai apsisprendėte? Daug treniravotės?

D. Cibas pasakojo, kad kaip tik tuo metu ruošėsi bėgimo varžyboms Turkijoje, tad bėgimas Vilniaus maratone buvo lyg paskutinė treniruotė prieš varžybas. Paklausti, ar treniruojasi nuolat, šauliai sutartinai linksėjo: „Taip, kažkokią ypatingo papildomo pasirengimo nereikėjo. Susikrovėme kuprines, apsivilkome liemenes ir į trasą.“

Visada įdomu žinoti, ką tokie kaip Tamstos veikia civiliniame gyvenime? Kaip derinate treniruotes, šaulystę ir atsakomybes šeimai, karjerai?

K. Urbelionis pasakojo, kad jo profesinė veikla susijusi su kariniais dronais, taip pat mėgsta skaityti ir laiką leisti su vaikais. D. Petraška dirba programuotoju, dievina bėgimą, dviračius, alų ir visokius sportinius iššūkius. S. Biekša dirba banke, daug laiko praleidžia kalnuose įveikindamas įvairius maršrutus. „Mums visiems sportas yra gyvenimo būdas, todėl be didelio pasiruošimo galime įveikti tokius iššūkius“, – sakė bėgikai. D. Cibas atviravo, kad šaulišką priesaiką davė ne per seniausiai, todėl visi šauliški iššūkiai dar prieš akis. D. Petraška, S. Biekša ir K. Urbelionis priklauso 1033-iajai kuopai, kur fizinis pasirengimas tikrai skatinamas. Šauliai pripažino, kad šeimos gyvenimui treniruotės netrukdo, o priešingai – skatina bendrystę. Antrosios pusės ištikimai palaiko tiek šaulystę, tiek sportą.

Gerai, atėjote prie starto linijos – kokios bėgikų, žiopsotojų reakcijos?

Šauliai pasakojo, kad D. Petraška vos nepavėlavo į startą, nes norėjo apšilti ir prasibėgo su kuprine dar prieš startą. Buvo labai įdomu, labai daug žmonių klausinėjo, ar ruošiamės bėgti su viskuo. Daugeliui rūpėjo, kiek sveria kuprinė ir visa ekipuotė. Buvo klausinėjantių, kokią distanciją bėgsime. Prašė nusifotografuoti kartu. Keli žmonės, sužinoję, kad bėgsime maratoną, paplekšnojo per petį ir nepatinkamai palinkėjo sėkmės. Tiesą sakant, visą bėgimą jautėme didelį palaišumą ir girdėjome plojimus. Tai labai stipriai padėjo nepasiduoti. Net trasoje keli bėgikai kartu norėjo nusifotografuoti.

Startas. Jau trasoje. Bėgant su sportine apranga kaip ir viskas aišku: žinomos silpnosios vietos, kurias būtinai „nutrinsi“ (pats esu šio toks bėgikas), bet kai ant pečių kuprinė ir visokie diržai dirželiai, ką jau kalbėti apie batus: kaip suvaldyti visą šį „bėgimo ūkį“?

Maratoną įveikę šauliai pasakojo, kad vieno „recepto“ nėra, tad kiekvienam skirtingu metu pradėjo kilti nepatogumų skirtingose vietose. Gana greitai pasijuto, kad bėgama su uniforma – pradėjo kentėti kirkšnys. Dar prieš startą buvo manoma, kad šalmas labai nuspaus, bet sureguliuotas jis yra stebėtinai patogus, nors greičio neprideda. D. Cibas atkreipė dėmesį į kuprinės diržus ir petnešas. Jas būtina gerai sureguliuoti, nes tai gerokai mažina diskomfortą. Daugybė valandų, praleistų orientacinėse varžybose, pratybose ir žygiuose kalnuose, padėjo pir-

moje distancijos pusėje jaustis patogiau, bet visos šitos žinios nebuvo panacėja nuo nemalonumo, kurį patyrėme antroje distancijos dalyje. Buvo nepaprastai karšta, iš po šalmo nuolat bėgantis prakaitas ant veido varė iš proto. Šalmas, liemenė su šarvine plokšte, taktinis diržas su IFAK ir kuprinė svėrė apie 20 kilogramų.

Finišavote ir?.. Koks jausmas?

„Buvo labai, labai gerai, pirmas visų noras – nusimesti kuprinę, atsikratyti visų šarvų ir tiesiog atsigulti ir išsitiesti“, – iššūkių prisiminė vyrai. Po kelių minučių nepaprastai pradėjo skaudėti pečius ir buvo sunku atsikelti ar pasijudinti. Kiekvienas judesys kėlė skausmą. Pradėjo jaustis nutrynimai, kurių lyg ir nebuvo bėgant. Begulint priėjo vienas policijos pareigūnas, pakilojo liemenės ir sako: „Tai su viskuo ir bėgote? Na, kitokie jūs.“ Po kurio laiko pagulėjus, atėjo mintis, kaip viską reikės parsinešti ir kaip reikės batus apsiauti. Bet finiše labai nudžiugino kuopos broliai ir draugai, atėję palaikyti, kurie ir padėjo nusinešti daiktus iki automobilio.

Ką gero šauliui, o ir šiaip žmogui duoda tokie apsisprendimai ir jų įvykdymas? Kitaip tariant, klausiu apie racionalaus proto ir savotiško avantiūrizmo santykį.

Maratoną įveikę šauliai sakė, kad į viską žiūri kaip į iššūkį. Artėjant maratono distancijai visi atskirai manė, kad sugalvojo nesąmonę. Kadangi visi buvo sutarę, kad reikalus turi būti įvykdytas, niekas neabejojo. Reikia, tai reikia. Iškilusios problemos sprendžiamos vietoje.

Tokie apsisprendimai ugdo ištvermę ir galėjimą būti su savimi savo kūne, net kai skauda, nepatogu ir nėra jėgų. Jie augina motyvaciją, konkurencijos jausmą. Anksčiau panašiuose iššūkiuose kildavo klausimų, kodėl aš čia, ką aš čia darau, bet po daugelio bendrų pratybų šių klausimų neliko.

Beprasidedant kitiems metams žmonės mėgsta išsikelti įvairių uždavinių, pasižada sportuoti ar tiesiog nusprendžia gyventi sveikiau. Turite kokių beprotiškų planų?

K. Urbelionis juokavo, kad po šito iššūkio artėjantis Transilvanijos 100 kilometrų bėgimas kalnais su bėgimo bateliais ir šortais net neatrodo kaip iššūkis. D. Cibas svarstė apie PTL 300 kilometrų (su 25 kilometrų „kilimu“) varžybas Alpių kalnuose. D. Petraška kol kas planų neturi. „Noriu mėgautis bėgimu ir galbūt sugalvosiu kokią įdomų iššūkį, kuriam vėl reikės prikalbinti draugus“, – juokavo jis. x

# NEŠTI ŠVENTĄJĄ UGNĮ – DIDELIS ĮSIPAREIGOJIMAS BIRUTIETĖMS

Tekstas: KĖSTAS VASILEVSKIS

## KODĖL BIRUTIETĖS SVARBIOS?

2025-aisiais veiklos šimtmetį švenčiančios Lietuvos didžiosios kunigaikštienės Birutės karininkų šeimų moterų sąjungos narės yra svarbios Lietuvos istorijai ir kultūrai bent keliais aspektais. Karininkų šeimų moterys yra neatsiejamos nuo Lietuvos kariuomenės istorijos, kultūros ir tradicijų. Jos yra pavyzdys, kaip valingos ir veiklios moterys gali tapti tvirtais bendruomenės audinio metmenimis ir dėl bendro tikslo – padėti, pagloboti, paremti vargą išgyvenančius – susivienyti. Lietuvos okupacijos metais Jungtinėse Amerikos Valstijose atsikūrusi draugija prisitaikė prie pakitusių aplinkybių ir tapo ryškia mūsų išeivijos istorijos dalimi. Lietuvos Respublikos Seimas 2025-uosius yra paskelbęs Lietuvos didžiosios kunigaikštienės Birutės draugijos metais.

Birutiečių istorijai aprašyti reikėtų knygos, žurnalo straipsnio neužtektų, nes perbėgti paviršiumi būtų net nepadoru. Bet jei jau skaitote „Trimitą“, tikime, kad apie birutietes šiek tiek žinote. Tik svarbu priminti, kad, kaip ir prieš 100 metų, birutietės yra atsidavusios lavinti visą lietuvių visuomenę: kelti dorovę, skleisti tautiškumo idėjas, auklėti jaunimą, puoselėti tradicijas ir kultūrą, padėti vyrams kariams per karą, globoti sužeistus ir ligotus karius. Tai yra draugijos veiklos tiek tremtyje, tiek laisvoje Lietuvoje pamatas, neišjudinamas ir mūsų dienomis.



1



2

1. Renginys Lietuvos karininkų ramovėje Kaune, XX a. 4 deš. pab. Moterys su tautiniais kostiumais - birutietės. Iš Vytauto Didžiojo karo muziejaus

2. Birutiečių ekspozicija Vytauto Didžiojo karo muziejuje, 1937 m. Iš Vytauto Didžiojo karo muziejaus



## POKALBIAI SU BIRUTIETĖMS

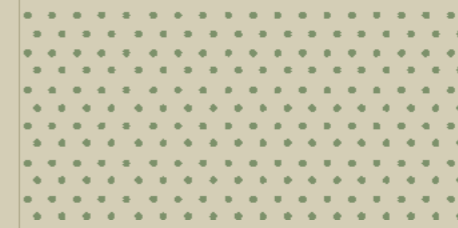
Atskleisdami dalį turtingos organizacijos istorijos, galime papasakoti, ką Vytauto Didžiojo karo muziejus kartu su birutietėmis nuveikė sukakties proga. Šiais metais pakalbinome moteris, labai svariai prisidėjusias laisvoje Lietuvoje atkuriant sąjungą. Visos jos yra tiesiogiai susijusios su 1918–1940 metų Lietuvos Respublikos karininkija ir yra tiesioginės karininkijos ir birutiečių tradicijų paveldėtojos.

Edita Almonaitienė – Lietuvos kariuomenės kapitono Juozo Zaborskio (1906–1989) dukra. Laura Janušauskienė – Karo aviacijos lakūno Generalinio štabo pulkininko leitenanto Mykolo Mačioko (1889–1953) dukra. Asta Reklaitytė – Lietuvos kariuomenės divizijos generolo Miko Reklaičio (1895–1976) dukra.

Pokalbiuose nuskambėjo nemažai įdomių detalių apie to meto karininkų šeimų kasdienybę ir tradicijas, tėvų karininkų autoritetą ir pavyzdį savo vaikams, apie tragiškus Lietuvos karininkijai 1941-uosius. Birutietės prisiminė nepriklausomybės pradžią ir tai, kaip buvo atkurta draugija. Buvo įdomu sužinoti, kaip vienos iš kitų moterys sužinodavo apie išblaškytą ir pražudytą karininkiją. Po dešimtmečių gyvenimo be nuotraukų, nutylint apie sovietų okupantų represuotus ir nužudytus, į vakarus pasitraukusius artimuosius karininkus visos jos po truputį sujungė sutrauktas istorijos gijas ir vėl susibūrė kartu.

Taip buvo atgaivinta istorinė atmintis ir toliau tęsiama tradicija. Vyresnės kartos birutiečių gretas papildė atkurtos Lietuvos kariuomenės karininkų, dar neseniai gynusių Aukščiausiąją Tarybą, žmonos. Kaune atgaivinta Birutiečių draugija visomis išgalėmis siekė susigrąžinti Kauno ramovės pastatą. Įveikusios nelengvą teismų maratoną, jos laimėjo bylą prieš norinčius šį istorinį pastatą privatizuoti. Ramovė 1937 metais buvo pastatyta už karininkų pinigus, todėl ir atkurtoje Lietuvoje atkaklių moterų dėka buvo siekiama jį grąžinti tikram šeiminiui –

Skenuokite QR kodą ir žiūrėkite pokalbius su birutietėmis



3. Paroda „Birutės vardu šventą ugnį nešu“ Vytauto Didžiojo karo muziejuje 2025 m.



3

Lietuvos kariuomenei. Anot ponios L. Janušauskienės, laimėjusios šį procesą, birutietės atgavo savivertę ir pajuto, kad yra reikšmingos.

Draugijos atkūrėjos pasidalijo prisiminimais apie bendradarbiavimą su Lietuvos kariuomene, šiltai atsiliepė apie 1999–2004 metų Lietuvos kariuomenės vadą gen. mjr. Joną Kronkaitį. Nemažai sužinojome apie skirtingų kartų moterų kasdienę veiklą ir paprastus darbus, gaivinant tai, kas buvo sunaikinta okupantų. Vyresnės kartos birutietės vylėsi, kad jaunesnės tęs tradicijas, neužmirš pamatinių vertybių ir tarpukariu susiformavusios birutiečių misijos esmės, bet ir žengs koją kojon su laiku.

Šiuos įdomius pokalbius galite rasti ir pažiūrėti Vytauto Didžiojo karo muziejaus „YouTube“ kanale. Skenuokite QR kodą, kuris jus nuves tiesiai ten.

## PARODA „BIRUTĖS VARDU ŠVENTĄ UGNĮ NEŠU“

Vytauto Didžiojo karo muziejus Birutiečių draugijos šimtmetį švenčia ne tik pokalbiais, bet ir paroda „Birutės vardu

šventą ugnį nešu“. Svarbu prisiminti, kad Birutiečių draugijos įkvėpėjas gen. ltn. Nagevičius yra ir Vytauto Didžiojo karo muziejaus kūrėjas. Todėl neturėtų stebinti, kad muziejuje buvo ir Birutiečių draugijai skirta ekspozicijos dalis. Geriausiai ir detaliausiai ji matoma fotografo Juozo Timuko 1937 metų nuotraukoje. Parodos idėja – atkurti ketvirtojo dešimtmečio ekspoziciją.

Laimė, kad muziejaus rinkiniuose iki mūsų dienų išliko nuotraukoje matomos vertybės. Kaip ir anuomet, eksponuojami Petro Kalpoko „Linkevičienės portretas“, Igno Rudolfo „Birutės pagrobimas“, Kazio Šimonio „Vytiš“, Kunigaikštienės Birutės karininkų šeimų moterų draugijos vėliava, skulptūra „Birutė“, autentiški to meto baldai ir t. t. Paroda Vytauto Didžiojo karo muziejuje veikia iki 2025 metų gruodžio 24 dienos. Parodos partnerė – Lietuvos Didžiosios kunigaikštienės Birutės karininkų šeimų moterų sąjunga. Vytauto Didžiojo karo muziejus dėkoja birutietėms už bendrystę. x

# 13

# ŠAULIŲ NAMAI – KULTŪROS ŽIDINIAI IR FENOMENAS

Tekstas: LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ  
Nuotraukos: LŠS archyvas

„Trimitas“ pradeda straipsnių ciklą – pokalbius su LŠS V. PUTVINSKIO-PŪTVIO KLUBO PREZIDENTU STASIU IGNATAVIČIUMI apie šaulių istoriją ir per daugybę metų surinktus šaulių istorijos liudijimus.

Pirmajame pokalbyje su ilgamečiu klubo prezidentu S. Ignatavičiumi kalbamės apie šaulių namus, kurie tarpukario Lietuvoje buvo ne tik kultūros židiniai, visuomenės susitelkimo centrai, bet ir savotiški fenomenai.

Tarpukario laikotarpis Lietuvoje buvo ne tik valstybės kūrimo, bet ir tautinės savimonės augimo metas. Vienas ryškių to laikotarpio reiškinių – šaulių sąjungos materialus palikimas – šaulių namai – iki šiol liudija apie tautinį susitelkimą ir bendruomeniškumą. Tai pastatai, buvę kur kas daugiau nei tik šaulių būstinėmis. Šiandien šaulių namų istorijos pažinimas tampa istorinės atminties išsaugojimu, o galbūt ir pavyzdžiu šiuolaikiniam pilietiškumui.

1. S. Ignatavičius Šaulių namų istoriją liudijantį dokumentus pradėjo rinkti daugiau nei prieš tris dešimtmečius.

# 14

Gerbiamas Stasy, papasakokite, kada pradėjote rinkti šaulių istorijai svarbius liudijimus?

Jau 1989 metais, kai mes, iniciatyvinė grupė, susibūrėme ir pradėjome ieškoti archyvinių dokumentų apie šaulių sąjungą, apie jos veiklą, apie vadus, apie turėtą turtą ir šaulių namus. Ieškojome visko, kas būtų susiję su tarpukario laikų šaulių sąjunga. Tai mums buvo reikalinga, kad galėtume tęsti organizacijos veiklą. 1989 metais Lietuva dar buvo okupuota, tad daugiau orientavomės į kultūrinę, švietėjišką ir istorinę veiklą. Apie veiklą, susijusią su karyba, dar buvo anksti kalbėti. Net Sąjūdis mums draudė atkurti organizaciją. „Per anksti, neskubėkite“ arba tokios replikos: „Kam taisyti liūtą už ūsų, kai tu sėdi liūto narve.“ Nepaisėme, toliau vykdėme savo veiklą ir 1989 metų rugsėjo 20 dieną prisiekėme prie šaulių sąjungos įkūrėjo, ideologo, pirmojo viršininko Vlodo Putvinskio kapo ir paskelbėme – Lietuvos šaulių sąjunga atkurta.

Tuo metu LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo, kurio viena iš misijų yra istorijos saugojimas, dar nebuvo. Papasakokite, kaip atsirado šis klubas?

Nebuvo. Klubas atsirado, kai 1998 metų birželio 13 dieną vyko steigiamasis susirinkimas, o 1999 metų rugsėjo mėnesį Lietuvos šaulių sąjungos centro valdyba įregistravo mūsų įstatus ir paskelbė, kad tai tikrai legalus klubas, veikiantis prie šaulių sąjungos. Klubo tikslas buvo saugoti istoriją ir suburti šaulių sąjungos veteranus, kurie atkūrė organizaciją. Jie atkūrė šaulių sąjungos padalinius įvairiuose miestuose, o po 1997 metais priimto Lietuvos šaulių sąjungos įstatymo pasikeitė struktūra. Daugelis atkūrėjų neteko savo pareigų, buvo jau skiriami kiti rinktiniai ir kuopų vadai. Tad klubo mintis buvo, kad reikia atminti istoriją ir suburti tuos veteranus į vieną sambūrį ir toliau tęsti savo veiklą, kurią pradėjome 1989–1990 metais.



1. Kada susidomėjote būtent šaulių namų istorija?

Pradėję rinkti istorinę medžiagą apie šaulių sąjungą, pastebėjome, kad ji turi nekilnojamojo turto. Tad natūraliai viena iš medžiagos rinkimo krypčių ir buvo nekilnojamas turtas bei šaulių namai. Juk jau 1920 metais šaulių sąjungos įkūrėjas V. Putvinskis užsiminė, kad kiekvienas šaulių būrys turėtų savo namus, kur galėtų rinktis šauliai.

Miestuose dar būta patalpų, o kaimuose šauliai rinkosi tai pas seniūną, tai pas kažką trobose, tai pas vieną ar kitą šaulį, o bendrų savo patalpų neturėjo. Pavyko dokumentuose rasti 152 vadavietes, o nuosavybės su namais – per 70.

Kur ieškojote istorinės medžiagos ir kiek jos pavyko surinkti?

Ieškojome visur... archyvuose, bibliotekose, miestų ir miestelių savivaldybėse. Pavyko surinkti daug... Turiu dokumentus, kur aprašyta per šimtas šaulių pastatų ir namų, statybos detalės ir visa kita informacija. Mums nemažai padėjo ir Krašto apsaugos ministerija, Krašto apsaugos

savonorių pajėgos. Jie dalį duomenų mums pateikdavo. Štai, pavyzdžiui, 1999 metais Krašto apsaugos ministerijos išduota pažyma – lentelė su duomenimis, kiek ir kas priklausė tarpukario šaulių sąjungai, kokie namai, kiek žemės, kokios aikštelės, kokios šaudyklos, visas nekilnojamas turtas. Medžiagos yra tikrai gausiai.

Kokie buvo įdomiausi atradimai?

Aš asmeniškai buvau labai susidomėjęs šiais namais – centriniais šaulių sąjungos namais, kur dabar yra mūsų štabas. Ilgai rinkau medžiagą, kol surinkau visą didelį aplanką archyvinių dokumentų, datuojamų nuo pat XIX amžiaus kopijų.

Kartu vartome šiuos dokumentus. Pavyzdžiui, štai 1926 metų dokumentas, kuriuo pastato statytojo Eduardo Stravinsko sūnus perduoda Ūkio bankui pastatą, o štai – tų pačių metų protokolas, kuriame pažymėta, kad šaulių sąjunga nusiperka pastatą už 200 tūkst. litų. Nuo to laiko šaulių sąjunga pradėjo valdyti šį pastatą, tiesa, pirmą aukštą nuomojo. Tarp dokumentų yra ir brėžiniai – architekto Vladimiro Dubeneckio daryti priestatų projekto brėžiniai. Kituose dokumentuose yra ir tokių duomenų: kiek sąjunga mokėjo už gatvės valymą, už žemę, už grindinį. Yra ir 1940 metų šaulių sąjungos likvidacijos aktas, kur užfiksuota, kad visą šaulių turtą ir pastatą perėmė okupacinė valdžia. Galima sakyti, nieko nėra, ko mes neturime apie tą pastatą.

V. Putvinskis sakė: „Šaulių namai bus šaulių ideologijos šventyklos. Šaulių namus su laiku turės kiekvienas būrys. Šaulių namai bus židiniai, aplink kuriuos susispies visi, ieškantieji savo sielai jėgų. Maža to, šaulių namai bus džiaugsmo namai. Skambės juose ir dainos, ir šokiai, ir muzika. Šaulių namai bus todėl džiaugsmo namais, [kad] kiekvienas lietuvis, kuris ateis į juos su gerais norais, ras juose ir draugiškumą, ir prieglaudą.“ Kartu jis šaulius lygino su bitėmis ir skatino steigti savus „avilius“, t. y. šaulių namus.

Kokią reikšmę šaulių namai turėjo valstybingumui ir kodėl galime juos vadinti fenomenu?

V. Putvinskis šaulius vadino darbščiomis bitutėmis, tad ir aviliai – namai, tarsi priesakas, kad mes kaip bitės dirbtume ir dabar – tai veiklos tęstinumas.

Fenomenas, nes šaulių namai – visuomenės traukos centrai. Ypač per kultūrinius, švietėjiškus renginius žmonės subūrė anksčiau, suburia ir dabar, ir tokiame

ideologiškame sambūryje plėtojosi ne tik pati organizacija, bet ir žmonių sąmoningumas. Taip pat buvo organizuojama daug renginių, kurie ugdė pilietiškumą. Tad ir patys šaulių namai – pilietinio susibūrimo centrai. Nors tuo laiku konkurencija su kitomis visuomeninėmis organizacijomis buvo didžiulė, šauliai į savo renginius sugebėdavo pritraukti didelę bendruomenę, nes turėjo ne vieną siaurą, o daug krypčių. Taip žmonės pasirinkdavo savo mėgstamą veiklą. Taigi, dėl to šaulių namai tapo tokie svarbūs vietos bendruomenėms.

Statybos – brangus reikalas. Kas finansavo šaulių namų statybas?

Į šį klausimą atsako aktas, kuriame rašoma, kad rūmai statomi pačių šaulių, tūkstančių gražios Tėvynei vilties ir geros valios remiančių gausiomis aukomis. Kitaip sakant, šauliai ir vietos bendruomenė aukojosi statyboms. Valstybė skirdavo tik sklypą, o ką ant jo statyti, reikėjo patiems galvoti. Sklypą šauliams skirdavo kultūrinei ir švietėjiškai veiklai, darbui su jaunimu. Sklypus valstybė skyrė visoje Lietuvoje, o šauliai patys rinko lėšas namams statyti.

Ar galėtumėte išskirti įdomiausias, geriausias išlikusias ar labiausiai išsiskiriančias šaulių namų istorijas?

Išsiskiria Tauragės šaulių namai, jie buvo vieni iš didžiausių. Šiandien čia įsikūręs Tauragės kultūros centras, mes taip ir neatgavome šio pastato, nors ir stengėmės. Bet įdomu tai, kad 2006 metais remontuojant pastatą buvo rastas sienoje įmūrytas butelis su aktu. Tai tikra retenybė.

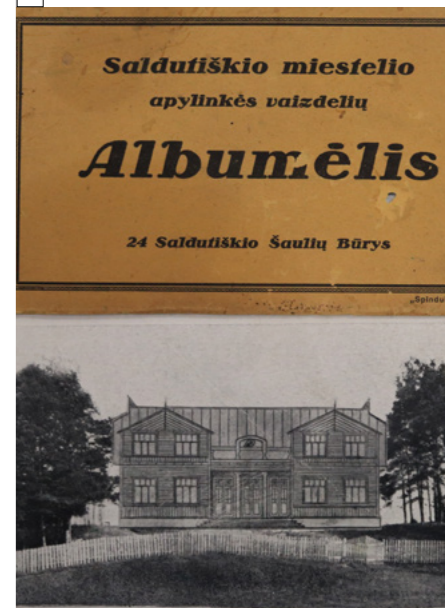
Čia turime du atvirukų kompleksus (vartome), kur pavaizduoti šaulių namai. Kitų pastatų architektūra įdomi, pastatai buvo labai skirtingi: vieni iš medžio, kiti – mūriniai. Pavyzdžiui, Varėnos šaulių namai išskirtiniai, bet Antrojo pasaulinio karo metu besitraukdami vokiečiai juos susprogdino, jie neišlikę.

Iki 1940 metų Lietuvoje buvo pastatyta daugiau kaip 70 šaulių namų. Skaičius tikrai kelia išpūdį. Jų likimas sovietmečiu daugiau mažiau aiškus – okupantai savo reikmėms viską nusavino. O kiek jų išliko iki šių dienų, kam jie naudojami dabar?

Šiandien yra išlikusi dalis šaulių namų pastatų, tik jau ne visi jie priklauso šaulių sąjungai. Išlikę pastatai yra: Raseiniuose, Kretingoje, Skuode, Šilutėje, Kybartuose, Rokiškyje, Šiauliuose, Kelmėje, Tauragėje.

2. Saldutiškio šaulių namai, išlikę ir šiandien. Tiesa, šiandien pastato vaizdas gerokai nutolęs nuo pirminio sumanymo.

2



Šilalėje, Telšiuose, Mažeikiuose, Sedoje, Molėtuose, Zarasuose, Ukmergėje, Jiezne, Pažeruose, Veiveriuose. Visi jie priklauso savivaldybėms arba privatiems asmenims. Dalį šiuose miestuose esančių pastatų bandėme susigrąžinti, bet nepavyko. Šauliai susigrąžino Kaune, Alytuje, Prienuose, Radviliškyje, Panevėžyje ir Utenoje esančius šaulių namus. Čia veikia šaulių sąjunga, tęsiamos tradicijos.

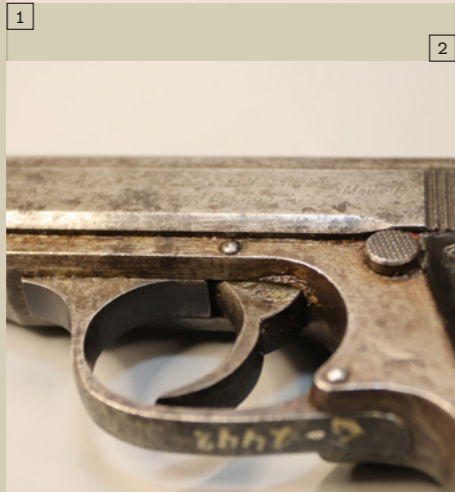
Sužinojome įdomių faktų apie šaulių namų raidą, visgi šios istorijos dėlionėje dar lieka tuščių vietų. Tarkime, kur tiksliai buvo pirmieji šaulių namai? Nors klausimas ir lieka neatsakytas, kviečia toliau gilintis, ieškoti ir tyrinėti praeitį. Galbūt atsakymai slypi dar neatrastuose dokumentuose ar fotografijose... Kas žino, gal visai netrukus sužinosime.

Dėkojame LŠS V. Putvinskio-Pūtvio klubo prezidentui S. Ignatavičiui už pasakojimą ir lauksime kitų istorijų. X

# „WALTHER PP“ IR „PPK“ – NESENSTANTI KLASIKA

Tekstas ir nuotraukos:  
VALDAS KILPYS

Žymusis britų šnipas Džeimsas Bondas senesniuose filmuose reikalus dažniausiai tvarko su „Walther PPK“ pistoletu. Įdėmesni šauliai pastebėjo, kad LŠS štabo garbės sargybos grupės vadas taip pat nešiojasi šio modelio pistoletą. Nors „Walther“ pistoletai yra daugeliui žinomi, radę jį Vytauto Didžiojo karo muziejaus saugyklose neatsispyrėme pagundai šiek tiek papasakoti apie jį ir „Trimito“ skaitytojams.



1. Klasikos išikūnijimas arba tai, kas iš tiesų ir yra pistoletas.

2. Dėtuvei išimti – klasikinis apvalus mygtukas. Jokių įmantrybių.

3. VDKM saugyklose saugomas eksponatas puikiai išsilaikęs. Šio ginklo forma atpažįstama iš pirmo žvilgsnio.

4. Visi agentai 007 filmuose reikalus tvarko su „Walther“ pistoletais.



# 15

PP populiarumas neslūgo iki maždaug 1992 metų, kai atsirado būtinumas turėti galingesnius ir tvirtesnius pistoletus nei tie, kurie šauda „7,65 x 17 Browning“ (.32 ACP) kalibro šoviniais.

## TRUPUTIS ISTORIJS

Carlas Waltheris (g. 1858 m.) buvo ginklų gamintojų šeimos atstovas. Jo tėvas Augustas Theodoras Albertas Waltheris turėjo nedidelę varinių ir geležinių dirbinių liejyklą. PP kūrėjas pradėjo užsiėmė šautuvų gamyba, o 1886 metais Cela-Meliso mieste, Tiuringijoje, atidarė nuosavas dirbtuves. Čia taip pat buvo gaminami medžiokliniai ir sportiniai šautuvai. XIX amžiaus pabaigoje išpopuliarėjo savaiminio užtaisymo koncepcija, ir Carlas kartu su sūnumi Fritzu susižavėjo pusiau automatinio pistoleto idėja.

1908 metais Waltheris išleido pirmąjį pusiau automatinį arba savaiminio užtaisymo pistoletą „Deutsche Selbstlade Pistole Walther, Modell 1910, Kaliber 6,35“, vėliau pavadintą „Model 1“. Jo konstrukcija buvo paremta atatranks jėga, kuri buvo panaudojama ginklui pertaisyti. „Model 1“ buvo gaminamas iki 1914 metų. Vėliau išleisti kiti modeliai (nuo 2 iki 9), kiekvienas iš jų buvo tobulinamas, tad sulaukdavo vis daugiau pripažinimo.

Po tėvo mirties Fritzas tęsė pusiau automatinių pistolečių kūrimą. Tuo metu buvo itin populiarūs ir vertinami savaime užsitaisantys (angl. „double action“) revolveriai. Tai buvo saugūs ir greitai paruošiami šūviui ginklai, todėl nenuostabu, kad Waltheris ėmėsi diegti dvigubo veikimo gaiduko mechanizmą savo pistoletuose. 1929 metais tai ir įvyko: sukurtas viengubo / dvigubo veikimo (DA/SA) šaudymo mechanizmas ir pristatytas pistoletas PP (vok. „Polizeipistole“).

PP turėjo atvirą gaiduką, fiksuotą vamzdį, vienos eilės aštuonių šovinių dėtuve ir veikė kaip pirmakai, atatranks principu. Buvo orientuotas į policijos pareigūnus, kurie entuziastingai sutiko šį pažangų tuo metu ginklą. PP populiarumas neslūgo iki maždaug 1992 metų, kai atsirado būtinumas turėti galingesnius ir tvirtesnius pistoletus nei tie, kurie šauda „7,65 x 17 Browning“ (.32 ACP) kalibro šoviniais.

## IR DABAR MĖGSTAMAS

Po Antrojo pasaulinio karo Fritzas pabėgo iš Rytų Vokietijos, kurią okupavo sovietai, ir galiausiai įsikūrė Ulme, Vakarų Vokietijoje. Norėdamas sukaupti pakankamai kapitalo naujai gamyklai statyti, 1952 metais jis suteikė PP ir PPK gamybos teises „Manufacture de Machines du Haut-Rhin“ kompanijai, įsikūrusiai Miulūze, Prancūzijoje.

Naujieji pistoletai, žinomi „Manurhin“ pavadinimu, buvo gaminami iki pat 1960-ųjų. Teigiama, kad savo kokybe ir patikimumu prilygsta prieškariniams „Walther“ pistoletams. Sutartis su „Manurhin“ baigėsi 1986 metais.

Specializuotoje literatūroje rašoma, kad buvo pagaminta daugiau nei penki milijonai PP ir PPK pistolečių. Ne per seniausiai JAV ginkladirbiai vėl pristatė senąjį PP, kuris šauda 380, 32ACP. Kiek teko jį laikyti rankose – puikus savigny nos ginklas. Nedidelis, plonas ir gal kiek sunkokas, nes gaminamas iš metalo. Legenda vėl grįžo. Nuo Antrojo pasaulinio karo laikų pistoletų jis skiriasi kiek pailginta vadinamąja „bebro uodega“, saugančia šaulio delną nuo sužeidimo grįžtant spynai. Metalu taikikliai, skirtingai nuo senųjų PP, pažymėti ne baltais, bet raudonais taškais.



Beje, dažniausiai visi ilgai naudojami ginklai įgyja tam tikrą reputaciją. Mūsų aptariamasis pistoletas – ne išimtis. PP buvo itin populiarūs tarp nacių karininkų. Teigiama, kad Adolfas Hitleris 1945 metais „Walther PP“ serijos pistoletu nužudė Evą Braun ir nusižudė pats. Kaip minėta, PPK tapo neoficialiu agento 007 ginklu. Pirmasis su juo filme reikalus tvarkė žymus britų aktorius Seanas Connery, vaidinęs Džeimsą Bondą filme „Dr. No“.

## TECHNINIAI DUOMENYS

**Veikimas:** dvigubo veikimo;

**Dėtuves talpa:** 9 šoviniai;

**Užrakto mechanizmas:** grąžinamas atatranks;

**Svoris:** 660 g;

**Ilgis:** 170 mm;

**Aukštis:** 109 mm;

**Vamzdžio ilgis:** 98 mm. ×

# KĄ RAŠĖ „TRIMITAS“?

Tekstas: VYTARAS RADZEVIČIUS

1920 metų lapkričio 4 dieną buvo išleistas 14-asis „Trimito“ numeris. Jo viršelis – pirmą kartą spalvotas. Gal spalvotas ir per skambiai pasakytą, tačiau palyginti su ankstesniais numeriais atsirado ne tik kelios spalvos, bet ir iliustracija, puošusi leidinį iki pat metų pabaigos ir vėliau. Apačioje prie pušelės matome ir iliustracijos autoriaus inicialus – A. Ž. Viršelį sukūrė vienas iš Lietuvos šaulių sąjungos įkūrėjų, ilgametis LŠS Centro valdybos narys ir jos pirmininkas (1929–1934) Antanas Žmuidzinavičius.

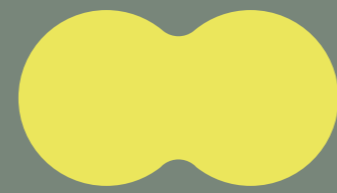
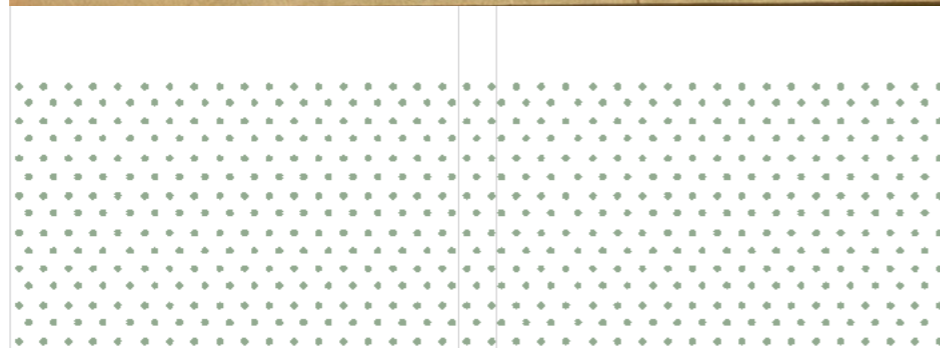
**Antanas Žmuidzinavičius** – dailininkas, visuomenininkas, pedagogas – gyvenęs ir džiugiais, ir skaudžiais Lietuvai laikais. Tai pirmosios lietuvių dailės parodos rengėjas, ilgametis Lietuvių dailės draugijos pirmininkas, šaulys, Lietuvos šaulių sąjungos vadovas, skautas, keliautojas.

A. Žmuidzinavičius kartu su archeologu Tadu Daugirdu, remdamiesi tautinių drabužių ir juostų raštais, 1917 metais Lietuvių konferencijos siūlymu sukūrė Tautinę vėliavą, 1927-aisiais pagal dailininko projektą į apyvartą išleistas dešimtys litų banknotas.

Dailininko tapyboje dominavo gimtosios Dzūkijos sodybų ir gamtos peizažai, kurių atspindį galime matyti ir „Trimito“ viršelio iliustracijoje. x



# 16



# akylas

Akylas.lt atnaujina veiklą: visi piliečiai kviečiami prisidėti prie valstybės saugumo!

Lietuvos šaulių sąjunga kartu su pilietine iniciatyva „Stiprūs kartu“ atnaujino stebėsenos projektą Akylas.lt.

Platforma suteikia galimybę gyventojams pranešti apie įtartinus įvykius ar objektus, galinčius kelti grėsmę visuomenės saugumui ar valstybės stabilumui.



Platformos adresas

Saugumas nėra vien institucijų atsakomybė. Kiekvienas Lietuvos gyventojas turi tapti svarbia grandimi valstybės saugumo tinkle.



Platformoje galima pateikti informaciją, pavyzdžiui, apie įtartiną bešeimininkį daiktą, netikėtą svetimos šalies karinės technikos judėjimą, įtartinai besielgiantį asmenį ar jų grupę, bandymus nelegaliais būdais paveikti visuomenės nuomonę per informacines provokacijas.

**SVARBU:** platforma Akylas.lt nėra skubių pagalbos situacijų priemonė. Jei gresia pavojus gyvybei ar turtui, reikia nedelsiant kreiptis į Bendrąjį pagalbos centrą telefonu 112. Tačiau jei kyla įtarimas dėl galimo hibridinio poveikio ar kitų nestandartinių grėsmių, Akylas.lt yra tinkama vieta informuoti apie tai operatyviai ir saugiai.

# PRENUMERUOK IR SKAITYK 2026



Prenumerata metams – 20 eurų  
Prenumerata pusmečiui – 10 eurų

[www.prenumerata.lt](http://www.prenumerata.lt)

